

હજરત મખદુમ જહાનીયા

જહાનરત (૩૬) નું

સફરનામું.

પ્રકાશક

સુલેમાન ઇબ્રાહીમ છાપખાનાવાળા.

જુમા મસ્જિદ મિનિ-અમદાવાદ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાક ૧૧૬૮-૨ વર્ગીક

પુસ્તકનુ નામ સ્ત્રીરૂપીય

વિષય રૂ : ૪

૭૮૬

હઝરત મખદૂમ જહાંનીયા જહાંગશત (રે.) નું

સફરનામું.

લખનાર

મુન્સી ગુલામઅલી ગુલામનબી
કાલુપુર ધીરાની પોળ એહમદઆબાદ.

પ્રગટ કર્તા

મુલેમાન ઈબ્રાહીમ છાપખાનાવાળા.
જુમામસ્જિદ સામે-એહમદઆબાદ.

(સર્વ હક પ્રગટ કર્તાએ પોતાને સ્વાધીન રાખ્યા છે)

આવૃત્તિ પહેલી

પ્રત ૧૦૦૦

સને ૧૩૪૩ હીજરી

ઇ સ ૧૯૨૪

કિંમત રૂ. ૦-૧૦-૦

આફીકા ખાતે કી. ૧૫) પેન્સ.

આ ચોખ્ખી સને ૧૮૪૭ના ૨૫ મ એપ્રિલ પ્રમાણે જીજીજી કનવી તેના જેઠ
 હજી પ્રકાશને જાણિત કે માનવજાએ તેનો પાપી કે જગતની તિ

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ
 અમદાવાદ

ગુજરાતી કોપીગ્રાહક

અમદાવાદ પ્રાચીન-આદ્ય પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં
 માલીક મુલેમાન ઈબ્રાહીમી ગાપી,
 કે જુમા મસ્જિદ સામે-અમદાવાદ.

અર્પણ પત્રિકા

મહેરબાન ખાનસાહેબ,

ડાક્ટર અલીભાઈ મહમદભાઈ મનસુરી.

એમ એલ સી

નામદાર એ બાઈ સરકારની ધારાસભાના મેમ્બર તથા

અમદાવાદ મ્યુનીસીપાલિટીના કૌન્સિલર સાહેબ

નમ્રતા પુર્વક આ ઇતિહાસિક પુસ્તક આપને એટલા માટે અર્પણ કરવામા આવે છે કે આપે આપનાથી બની શકે તેટલી ઇસ્લામની કોમી સેવા બજાવી છે અને બજાવતા હો, ઇસ્લામી જુની યાદગાર ઇમારતોને આબાદ કરવામ પુરનો પ્રયામ કરો છો આપે હજરત જમાલુદ્દીન જમનશાહ ચીસ્તી સાહેબની યાદગાર ઇમારત, સીદી બશીરની શાહી મસજીદ, શાહ ગીઝનીનો રાજ, ચાન્ડાજાનું કબ્રસ્તાન તથા પાટણ (ગુજરાત) મા હ સીંગજીલ ઔલીયા શેખ સીરાજુદ્દીન ચીસ્તી (રહે) ની દરગાહ શરીફનું સમારકામ કરાવવામા સારી મદદ કરી છે વગેરે વકફ ઇમા તોને આપાદ કરના માનુષ મહાય આપી છે ઉપરાંત કેળવણીના કામમા સારી ડાળગળ ખેલે છે અને ધાર્મિક મદ્રાસાઓમા મદદ કરી ઇસ્લામીઓને કેળવણી અપાની લાયક બનાવવા પ્રયાસ કરે છે.

અને શાણી સરકારના કેટલાક કામોમા સપુર્ણ સહાય કરતા હોવાથી તમારા કામોનાી કદર કરીને સરકારે આપને ખાનસાહેબનો મુબારક ઇલકાબ ઇનાયત કર્યો છે સુરત તથા અમદાવાદના મમલમાનોના પ્રતિનીધી તરીકે મુબાઇ સરકારની ધાગસભામા મેમ્બર તરીકે બિગબો છો તેમજ અમદાવાદની મ્યુનીસીપાલિટીમા નામદાર સરકારે આપને કૌન્સિલર તરીકે ચૂંટી રાખ્યા છે આપે આ ઇતિહાસિક પુસ્તકને સ્વીકાર કરી ઇસ્લામી માહમને ઉત્તેજન આપવા આગા આપી છે તેથી આપનો ઉપકાર માનુ છું

પ્રકાશક, સુલેમાન ઇબ્રાહીમ.

પ્રસ્તાવના.

સૃષ્ટી અને આકાશ ઉપરની સઘળી વસ્તુના સરજન-હાર પરવરદિગારનો અગણિત ઉપકાર કે જેણે પ્રાણી જાતીમા મનુષ્યને અતિ ઉત્તમ પ્રકારના ગણાવ્યા છે વળી તેને સદ-માર્ગે દોરવનાર પેગમખરો મોકલ્યા તેમણે એ જગતની કેવી રીતે આભાર માનવો અને તેની આજ્ઞાનુસાર કેવા કામો કરવા તે સઘળું પ્રસંગોપાત શીખવતા રહ્યા, અને છેલ્લા સમયમા હઝરત રસુલેખુદા મહમદ સુસ્તુફ (સ અ વ સ) ને ઇસ્લામી ધર્મના સઘળા નિયમો સતોષકારક રીતે સમજાવવાને મોકલ્યા આપની પેહલા થઈ ગયેલા પેગમખરોએ જે જે દેશોમા ઇસ્લામી ધર્મનો ફેલાવો કરી પરવરદિગારની કેવી રીતે યાદ કરવી તે મનુષ્યને બતાવી. પણ માણસોએ જગતની જબ્બામા ફસાઈને આશા, લોભ, અહકાર અને અભિમાનવડે પોતાની બુદ્ધિ કામે લગાડી બતાવેલા સદમાર્ગથી ભૂલા પડી નિરજન નિરાકારની રાત્રી દિવસ યાદ કરવાને બદલે તેને આકારરૂપી ગણી પહાણો અને બુદ્ધી બુદ્ધી જાતના પત્થરાઓની મુર્તિઓ બનાવી નિર-તર તેનેજ નમવા લાગ્યા અને અસલ પેદા કરનારને વીસારી મેલ્યો જ્યારે અતિશય અધકાર છવાઈ ગયો. ત્યારે કુદ-રતને એ વાત પસંદ પડી નહિ તેથી કરીને પરવરદિગારે ઉત્તમ જાતીને અધકારમાથી ઉગારવાને નિરધારના હાથે

ઈસ્લામી ધર્મનો આશકાર કર્યો આપના અનુયાયો અસ હાખેકીબાર, એહલેએત અતહાર વગેરેના પૂરતા પ્રયામથી હુન્યાના ચારે બાજુએ ઈસ્લામી ધર્મનો પૂરેપૂરો પ્રચાર થયો અને એજ ધર્મ સૃષ્ટીની સમાપ્તિ સુધી સહીસલામત રહેશે એ સર્વ ઉપર અગણિત દરદો સલામ બાદ વિનતી કરવાની કે આ પુસ્તક ગુજરાતી ભાષામાં લખવાની એટલા માટે અગત્ય જણાઈ કે આ તરફના અમાગ ઈસ્લામી ભાઈઓ તથા હિન્દુ મિત્રોનો મોટો ભાગ ગુજરાતીજ બાણનાર હોવાથી તેમને ઈસ્લામ ધર્મ ઉપર પૂરેપૂરી આસ્થા ગળનાર અને જગદિશ્વરને જોઈએ તેવી રીતે મધ્યના સક્ટો સહન કરીને યાદ કરનાર મહાન પુરુષોના ઇતિહાસોમાં નહિ વર્ણવેલા એહવાલોથી બખરદાર કરવા માટે આ પુસ્તક છપાવી પ્રબલક સમક્ષ મૂકવામાં આવેલ છે આ પુસ્તકમાં કોઈના ધર્મ ઉપર આક્ષેપ કે કટાક્ષ કરવામાં આવેલ નથી પણ પૃથ્વી ઉપર વસેલા જુદા જુદા દેશોમાં ઈસ્લામી ધર્મ ઉપર આસ્થા ગળનાર એવલીયા, અબીયા, અબદાલ, અવતાહ, ગોસ, કુતુબ, મજઝુબ અને સાલિકોની રેહણી કરણી, રીતભાત, ચાલચલંગત, વર્તણૂક પગપકાર, સદા વર્ત, અને ઈસ્લામી ઇદમનો પ્રચાર કરવા કેવી રીતે સહાયક કરતા તે જ હકીકત લખવામાં આવી છે તેમજ તે સમયમાં હુન્નર ઉદ્યોગના સાહિત્ય અને વર્ણન અચરજ પમાડે એવી યાદગાર આલીશાન ઈમારતોનું ઇતિહાસો

લખવા માટે આચરે નહાયભૂત થઈ પડે તેનો સમાવેશ કરવામા આવ્યો છે આશા છે કે અમારા મિત્રોમાં ભાઈઓ તો અવશ્ય કરીને આ પુસ્તકની નકલ વાચવાને માટે જરૂર પોતાની પાસે રાખશે. પણ બીજી અન્ય કોમો પણ આ ઇતિહાસીક પુસ્તકને પૂરેપૂરી રીતે વાચવામા પાછી પાની કરશે નહિ આ પુસ્તકમા કોઈ પણ બાબત કલ્પિત રીતે ઉપજાવી કાઢી નથી પણ પૃથ્વીની પ્રદક્ષિણા કરનાર મહાન પુરૂષ હજરત મખદુમ જહાનીયા જહાગરત સાહેબે સર્વ સ્થળે ફરી પોતાની નજરે નિહાળેલી વસ્તુઓનું પોતાની હયાતીમા કહેલી હકીકતનું મુન્શી ગુલામઅલી ગુલામનશીએ લખેલી છે કદાપી લખવા કે છાપવામા મરતચુકથી કોઈ સ્થળે ખાતરીઓ રહી ગઈ હોય તો વાચકવર્ગે ક્ષમા કરી સુધારી લેવા કૃપા કરવી

લી પ્રકાશક,

સુલેમાન ઇબ્રાહીમ

હઝરત મખદુમ જહાનીયા જહાંગશત (રેહ.) જી.

સફરનામું.

—નકલ—

આ પુસ્તક મખદુમ જહાનીયા જહાંગશત જેમનું અસલ નામ શેખજલાલુદ્દીન જહાનીયા જહાંગશત છે તેમની પૂરેપૂરી હકીકત બીજી ભાષાઓ નહિ બાલુનાર સાહેબોની બાલુમા આવે તેટલા માટે ગુજરાતી ભાષામા લખવાની અગત્ય જણાઈ કુતાબુલ અકતાબ મખદુમ જહાનીયા જહાંગશતે ચાલીસ વરસ સુધી દરિયાપારના શહેર અને વન વગડામા મુસાફરી કરી છે સાત વખતે મક્કા શરીફમા હજ કરવાને ગયા હતા અને ત્યાથી મદીના મુનવ્વરા જઈને જનાબે રસુલે અકરમ (સ અ વ સ) ના મઝારે મુબારક ઉપર ઝાડુ વાળ્યા કરતા હતા અને જ્યારે મઝારે મુબારક ઉપર જઈને પોતે સલામો અલયકુમ યા જહી કહ્યું ત્યારે રોજીએ મુબારકમાથી વઅલયકુમસલામ યા વલદી નો અવાજ આવતો સાબળ્યો. લાંબી મુદ્દત સુધી કાબ-તુલ્લાનું તવાફ (ફેરા ફરકું) કરતા રહ્યા. અને ત્યા તેમને પરવશીગારનો નૂરનો પ્રકાશ નજરે પડ્યો. અને (કુસુ-

લીલાહિ કાનેતીન)નો મહાન મરતખો હાસીલ થયો અને ત્યાજ તેમને હુકમ થયો કે હવે અહીં બેસી રહેવું ઠીક નથી જાવ અહીંના મહાન ખુઝગોની ઝયારત કરો અને હુન્યાના દેશે દેશમાં ફરો પરવરદિગારે કુરાને શરીફમાં ફરમાવેલ છે કે, જમીન ઉપર હરો ફરો અને સેવ કરતા ગ્લો અને જુઓ કે પરવરદિગારને યાદ કરનારાઓના કેવા કેવા માન અને મરતખા છે પ્રથમ હઝરત ખલીલુરરહે-માનના મઝારે મુબારક ઉપર જવાનો હુકમ થયો તે પ્રમાણે મખદૂમ જહાનીયા ત્યા જઈ પહોંચ્યા ત્યા જઈને જુઓ છે તો તેમને એક લાખ ચોવીસ હજાર (૧૨૪૦૦૦) પેગમબરો સુતેલા જણાયા જ્યારે મહેતર યુસુફ (અ સ) પેગમબરને દફન કરવામાં આવ્યા ત્યારે ખીજ પેગમબરોએ અરજ કરી કે મહેતર યુસુફ તો બાદશાહ હતા તેથી તેમનો સખધ અમારી સાથે ન હોવો જોઈએ તે ઉપરથી મહેતર યુસુફની લાશને બેતુલ મુકદ્દસથી ચાગ ગાઉ છેટે એક ચોખ ડો ઓટલો બનાવી તેમાં દફન કરી કબર બનાવી દીધી અને ત્યા પોતે ૪૧ દિવસ પરવરદિગારની યાદમાં ગાળ્યા તમામ પેગમબરોની ઝયારત નસીબ થઈ અને બધાએને પોતાની નજરે નિહાળી લીધા પરવરદિ-ગારનો શુકરાનો અદા કર્યો અને એકસો કુરાને શરીફ ખતમ કરીને તેનો સવાખ ખુઝુ બખશયો-ખુધવારને દિવસે અસરની નમાઝ વખતે એવો અવાઝ આવતો સખ-

ખાંચો કે હવે અહીંથી શામના મુલકમા જાઓ થોડા દિવસમા શામના મુલકમા આવેલી મસજીદે અકસામા જઈ પહોંચ્યા રાતની વખતે એ મસજીદ ઉપર એક હજાર એક (૧૦૦૧) વખતે હમેશા પરવરદીગારની રહેમત નાઝીલ થતી પોતાની નજરે જોઈ આ મહાન મસજીદમા ૯૯ નવવાણુ થાલલા છે આ મસજીદની બુઝુર્ગી માટે એવી રીતે કહેવાય છે કે જે કોઈ માણસ આ મસજીદમા આવે છે તેના ગુનાહો એવી રીતે તેનાથી માફ થઈ જાય છે જેવી રીતે પાનખર રતુમા ઝાડના પાદડા ખરી પડે છે કેટલાક દિવસ મજકુર મસજીદમા રહી આત્મજ્ઞાન હાસીલ કર્યો ત્યારબાદ ત્યાંથી દમિશક જવાનો હુકમ થયો.

દમિશક—આ શહેર અબ્દુલ્લા ખીન ઉમર ખીન ખત્તાબ (ર અ અ) ના હુકમથી વસાવ્યો ૭૦૦૦૦ સીત્તર હજાર ઉટ ઉપર ભરેલો સામાન તેમા ખરચ થયો એમા ૧૫૦૦૦ પદર હજાર કમાનો છે અને દરેક કમાનમા એક એક પેગમ્બર સુધ રહેલા છે દરેક પેગમ્બરના માથા તરફ આરસ પહાણનો સ્થંભ (શહીદાના) લગાડેલ છે ૧૨૦૦૦ ખાર હજાર ગ્લાસોના દીવા કરવામા આવે છે ત્રીજા ભાગમા લોકો નમાઝ પઢે છે દુન્યામા આવી મોટી મસજીદ જવલ્લેજ હશે આ મસજીદની ચારે બાજુ પાણીની નેહર વહે છે ૫૦૦ પાચસે ફકીર અને ગરીબો રહે છે કેટલાક રાત દિવસ કુરાને શરીફ પઢે છે કેટલાક ઘાટો

કાઢીને અને કેટલાક મનમા પરવરદીગારના નામનું સ્મરણ કરે છે કેટલાક મહાન પુરૂષો જેમને રિન્તલુલગેષ (અલૌપ યર્ધ જનાર) કહે છે જેવા કે અખદાલ, આવતાદ, અખ-યાર, અખરાર, કુતુખ અને ગોસ વગેરે દરરોજ ત્યા થઈને જાય છે આ જગ્યા ઘણી બીહામણી અને અતીશય ગુણકારી છે ખરા ઇશ્વર ભક્તો સિવાય તેમા રહેવાની બીજા કોઈની હીમ્મત ચાલતી નથી મજકુર મખદૂમ સાહેબે આઠ દિવસ મજકુર જગામા રહીને પરવરદીગારની યાદ કરી ત્યારબાદ કરબલા શરીફ જવાનો હુકમ થયો.

દરતે કરબલા—મખદૂમજહાનીયા સાહેબ કહે છે કે જ્યારે મને કરબલા શરીફ જવાનો હુકમ થયો ત્યારે હુકમ પ્રમાણે કરબલા શરીફ જઈ હઝરત ઈમામ હુસેન શહીદે કરબલાની ઝયારત કરી અને આપની પગાતી તરફથી પાચસેર સુરમો ઉપાડી લીધો અને આખોમા આવતો રહ્યો જેથી મને ઘણાજ ફાયદો થયો, તેમજ એ સુરમો બીજા લોકોને પણ વહેચતો રહ્યો, એ સુરમાથી સેકડો આધળા નજરે દેખતા થઈ ગયા આ વાત યાદ રાખવી જોઈએ કે જે દિવસે હઝરત ઈમામહુસેન (ર અ અ) મહીદ થયા ત્યારે પરવરદીગારે જીખરઈલિને હુકમ કર્યો કે શહીદે કરબલાના લોકોને એક શીશામા ભરી આપની પગાતી તરફ જમીનમા દફનાવી દો દૂરદેશાવરોથી હજારો માણસો આવીને તે જગ્યાએથી માટી લઈ જઈ પોતાના

મનની ધારણાઓ પૂરી કરે છે આપની પગાતીથી સમ-
ચોરસ ૨૫ ગજમાથી માટી ખોદીને લઈ જાય છે, એટલે
ત્યાં જ ખાડો પડે છે તે મોહુર્મ મહીનાની ૧૦ મી તારીખે
લોઢાની દેગમા જેવી રીતે ઉભરે આવે છે તેવી રીતે એ
ખાડામા ઉભરે આવે છે, ત્યારે લગડા, લૂલા અપગ અને
આધળા એ માટી લઈ દરદની જગાએ ચોપડી ફેંક પામે
છે આપની પગાતીએથી એક પાણીની નહેર વહે છે એનાથી
ખેતી ખડુ સારી ફળદ્રુપ થાય છે લિખનાન નામે પવિત્ર
પહાડમાથી અસખ્ય નદિઓ નીકળે છે આ પહાડ
ઉપર ચાલીસ ૪૦ મહાન પુરૂષ (અબદાલ) પહાડની દરેક
મેહુરાખમા રહીને દુન્યા બરની દેખરેખ રાખે છે, આ
પહાડની ચાલીસે મહેરાખોમા દરેક અબદાલની આગળ
પાણીની નહેર વહે છે એ અબદાલો ભાગ્યેજ નજરે પડે
છે પરવરદિગારનું સ્મરણ કરતા હોય અગર કુરાનેશરીફની
તીલાવત કરવાના અવાજ સંભળાય છે બુદ્ધી બુદ્ધી જાતના
સ્વાદીષ્ટ મેવાના ઘણા ખાડ છે, એ જગ્યાએ મે મારી
નજરે ઘણી વસ્તુઓ અચ્ચો પમાડે એવી જોઈ, રાત્રે નુર
વસ્તો હોય એવી રીતે જણાય છે ત્યાથી મને ખવારઝમ
જવાનો હુકમ થયો.

ખવારઝમ-પરવદિગારની મહેરબાનીથી થોડા દિવસમા
હું ખવારઝમ પહોંચી ગયો. આ શહેરમા એક મોટી બુઝમા
મસ્જિદ છે. એ મસ્જિદમા જનાબે રસુલેખુદા (સ અ વ સ.)

ના ૩૩૦૦૦ તેત્રીસ હજાર અમહાબીઓને જુદા જુદા તાબુતોમા રાખેલા છે તેમની લાશો ભર નિદ્રામા હોય એવી જણાય છે જ માણસ ત્યાં જોવાને જાય છે તેની નજરે તે અસહાબીઓને લાગેલા જખમો ઉપર એક રૂના જેવો ફાયો મૂંડેલો છે જખમ ઉપરથી એ ફાયો ખસેડી લેવામા આવે તો લાશમાથી લોહી વહેવા લાગે છે અને એ જગ્યાએ પાછો ફાયો મૂકી દેવામા આવે તો વહેતું લોહી બધું થઈ જાય છે આ અસહાબીની ગ્યારતથી મને ઘણોજ ફાયદો થયો બુધવારે સવાગની નમાઝ વાગતે મને હુકમ થયો કે હવે અહીંથી કોહૈસીના તરફ જઈને ત્યાંની ગ્યારત કરો

કોહૈસીના-જ્યારે હું ખીના નામે પ્રખ્યાત પહાડ ઉપર જઈ પહોંચ્યો તો મેહતર મુસા (અ સ) ની ગ્યારત કરી ત્યાંની બગકતો અને અનવારે ઇલાહીની હિગત પમાડે એવી વસ્તુઓ માગ જોવામા આવી, તેથી મને ઘણો લાભ થયો મે કંટલાક દિવસ ત્યાજ રહીને પરવરદિગારની યાદ કરી એટલે હજરત મેહતર મુસા ક્લીમુલ્લા (અ સ) ના હીદાર થયા મે તેમને કંટલાક સવાલો પૂછ્યા તેના જવાબો તેમણે સંતોષકારક રીતે આપ્યા છેવટે માગથી પૂછી ન શકાય તેવો સવાલ પણ પૂછ્યો (અગની ઉનજુઝ ઇલયકા લન તરાની) તમે કેવી રીતે જોયા મજકુર મુસા ક્લીમુલ્લાહ (અ સ) મહેરબાની

ભરેલા શબ્દોમા જવાબ આપ્યો કે ઓ સીકરા મે જોયો
એટલોજ જવાબ બન છે બે મહિના મુધી મે મજકુર
પહાડ ઉપર ઇલાદત કરી એક વખતે હઝરત કલીમુલ્લાહ
સાહેબે મને રૂબરૂમા ડહુ કે ઓ સીકરા તારો વિચાર
આગળ જવાનો છે માટે હવે જા પરવરદિગાર તારી સલાખ
કરશે એમ કહી બશેર બજારે આપી જેનાથી મે વરસ
દિવસમા રાખેલા રોજા ધિક્કાર કર્યા અને યુગદાદ શરીફ
જવાનો હુકમ થયો

યુગદાદ શરીફમા હઝરત ગૌસુમ સકલેન, ખવાજા
અવેષ કરની (ર અ અ) તથા બીજા ઘણા મોટા ખુઝર્ગોએ
આરામ કરેલો છે, અને હઝરત મુલતાન મોહિયુદ્દીન મખ-
દૂમ શેખ અબ્દુલકાદર જીલ્લાની (ર અ ત અ) પણ
ત્યાજ આરામ કરે છે, આપની અગણિત કરામતોનું વર્ણન
થઈ શકે તેટલું નથી આપની હયાતીમા દરરોજ
એક એક ગુલામને બજારમાથી વેચાતો લાવી
રૂબરૂ હાજર કવામા આવતો આપ તે ગુલામનું
મન તરતજ પરવરદિગારની યાદમા લગાવી દેતા આપ
ચાલીસ વરસ હયાત રહ્યા આપ દુન્યામા જેવી રીતે સહી
સલામત આવ્યા હતા તેવીજ રીતે સહી સલામત આલ્યા
ગયા આપની જાતથી મને રૂહાની ફેઝ (આત્મજ્ઞાન) મળ્યો
ઘણા કામોમા તેમનાથી જીત મળી હઝરત ખવાજા અવેષ-
કરનીની કબર એક ઉંચા પહાડ ઉપર બનાવેલી છે આ

મહાન બુદ્ધિર્જના મકબરામાં એક અકવાલીયા સુધી યાદે હક કરી આપના દીદારથી મને દુન્યા અને પરલોકની હકીકત જણાવા લાગી. વળી ત્યાં હઝરત આદમ (અ સ) જે સર્વ માણસોના બાપ છે તેમના પગનું નીશાન છે જ્યારે પરવરદિગારે જીખરમ્બલ (અ સ) ને હુકમ કર્યો કે આદમને સરનદીપ (લકા) માં લઈ જાવ જેવી રીતે ગુનેહ ગારને જેલમાં લઈ જવામાં આવે છે તેવી રીતે હઝરત આદમ (અ સ) ને સરનદીપની ઉજડ જગ્યામાં હઝરત જીખરમ્બલે લાવી એક પત્થર ઉપર ઉભા કરી દીધા હઝરત આદમ (અ સ) ચાલીસ વરસ સુધી નમ્ર હાલતમાં ઉભા રહી રડતા રહ્યા કેટલાક ૭૦ વરસ સુધી રડતા રહેવાનું પણ કહે છે આપની આખો મુખારકમાંથી આસુના જે જે ટીપા પડતા હતા તેનાથી જુદી જુદી જાતના જવાહીર, હીરા, માણેક, લીલમ, પુખરાજ, માણેક વગેરે ઉત્પન્ન થયા, એ પત્થર ઉપર આપના પગનું નીશાન છે, તે પત્થર જમીનથી ત્રણ ગજ ઊંચો છે, તેની ચારે બાજુ દરીયો છે એ જગ્યાએ રામ અને લક્ષ્મણ સિવાય બીજો કોઈ ગયો નથી કાગળકે આ જગ્યા ઘણીજ ખીહામણી છે મને ત્યાં રહેવાથી જે ફાયદો થયો તેનું વર્ણન કરી શકાય નહિ

સુલતાન સિકદર જ્યારે અહીં આવ્યો ત્યારે તણે પાકો પુલ બધાવી એ એટ પોતાના કબજામાં લીધો ધન દોલતનો મોટો ખજાનો મળ્યો, એટલે સિકદરના મનમાં

કઈક અહુકાર આવ્યો ફતેહ કરીને પાછો જવા લાગ્યો ત્યારે તેની સાથેના સઘળા લાવ લશ્કરને જ ગલી બનવડોએ ઘેરી લીધા સર્વે ગભરાઈ ગયા અને હાથ જોડી પરવરદિગારની જનાબમા સિકદર સહીત દુઆ કરવા લાગ્યા આવેલો અહુકાર બધા ભૂલી ગયા. થોડા દિવસ પછી બે માણસો મોરને મળતા ત્યાં આવી પહોંચ્યા અને કહેવા લાગ્યા કે ઓ સિકદર ! તે કુદરતનો તમારો જોઈ લીધો તારી સઘળી શુધ યુધ કયા જતી રહી સર્વશક્તિમાન પરવરદિગારને તુ ભૂલી ગયો હતો માટે તારી આ દશા થઈ ચાલ હવે અમે તને રસ્તો દેખાડીએ હવે યાદ રાખજે કે પરવરદિગારમા સર્વ પ્રકારની શક્તિ છે અને આજના દિવસ કરતા કાલના દિવસે બુદ્ધા બુદ્ધા બનાવો બનતા નજરે પડશે સિકદરે કહ્યું પરવરદિગારે પેદા કરેલા પક્ષીએ ! તમે અમને સહાય કરવાને આવ્યા છો તો હવે મેહેરબાની કરીને અમને હઝરત આદમના કદમ જે જગ્યાએ છે તે જગ્યાએ ઝયારત કરવાને પહોંચાડી દો બન્ને બનવડો ઉડ્યા અને તેમની પાછળ પાછળ સિકદર પણ ચાલવા લાગ્યો. સિકદરને જોઈ તેના સાથીઓ પણ પાછળ પાછળ ચાલવા લાગ્યા અને પોતાની ધારણા પ્રમાણેની જગ્યાએ થોડા દિવસમા જઈ પહોંચ્યા અને કદમ મુબારકની ઝયારત કરી, બન્ને બનવડો ઉડીને કયા જતા રહ્યા તે જણાયું નહિ હવે અહીં સિકદર વિચારમા પડી ગયો કે હઝરત આદમ (અ સ) ના કદમ મુબારક

ઘણીજ ઉચી જગ્યાએ છે તેથી એટલે ઉચે માણસથી સાધન વગર ચઢી શકાય નહિ માટે કેટલાક દિવસ ત્યાં ગહીને એ પહાડ ઉપરથી સાત (૭) સાકળો એવી રીતે લટકાવી દીધી કે જ્યારત કરવા જનાર માણસ તેને ઝાલીને સહેલાઈથી ઉપર ચઢી શકે એ પહાડ ઉપર હાવી ચઢી શકતા નથી આ જગ્યાએ રીબલુલગેળ (અલોપ થર્ષ જનારા) ના માણસો એ શુમાર ગત્રે આવીને કુરાને શરીફની તીલાવન કરતા સભળાય છે પણ નજરે દેખાતા નથી આ જગ્યાએ જે માણસ જેવી ઈચ્છા રાખીને જાય છે તે ઈચ્છા પૂરી થાય છે મે પણ એ જગ્યાએ જઈને કદમ મુખારગની જ્યારત કરી થોડા દિવસ ગહીને પરવગીગારની ઇબાદત કરી ત્યાંથી મને ખસરે જવાનો હુકમ થયો.

ખસરામા ૧૨૦ મૈલને આશરે બગીચાઓ છે હજારત ખવાજ હસન ખસરી, હજારત ઈમામ ઝૈનુલઆબેદી, સઅદ, મઈદ, તલહા, ઝુબેર અને ખીજ ઘણા અસહાણો [રહીઅલ્લાહો તઆલા અનહો] ના મઝાર મુખારગો છે મે બધાની જ્યારત કરી નમાઝની વખતે બાગ (અઝા) નો અવાજ ૧૬ મૈલ સુધી સભળાય છે આ શહેરમા પાચ હજાર શાહી સદાવ્રતો છે તેમાથી ગરીબ મુસાફરોને ખાવાનું મળે છે, આ શહેરની શોભાનું વર્ણન કરવા માટે એક જુદું પુસ્તક લખી શકાય બાદશાહ ખુસરૂની કબર પણ આજ શહેરમા છે જેની સ્ત્રી શીદીન ઉપર ફરહાદ આગક થયો હતા.

ફરહાદનું અમલ નામ જામી છે, તે ઉચ્ચ કદનો હતો. એક વખતે બાદશાહ ખુસરૂના મેહેલ નીચેથી ફરહાદ જતો હતો, તેવામાં તેની નજર શીરીન ઉપર પડી જેને જોઈ આગક થઈ ગયો. આ વાતની ખુસરૂને ખબર પડી ત્યારે વિચારમાં પડી ગયો. ફરહાદને બોલાવી કહેવા લાગ્યો કે જો તું મારા કહેવા પ્રમાણે કામ કરે તો હું શીરીન તને સોંપી દેઈશ, ફરહાદે પૂછ્યું આપ મને કામ બતાવો. ખુસરૂએ કહ્યું જો તું આ ઉચ્ચ પહાડમાંથી પથરા કોચીને પાણીની નહેર સહેજમાં લાવીશ કે તો તને શીરીન મળી જશે. ફરહાદ કામનું નામ સાલળી ઉભો થઈ ચાલ્યો ગયો અને પહાડ કોતરવા લાગી ગયો. પ્રથમ એણે પથરામાં શીરીનની તસવીર આંખેહુબ કોતરી થોડાજ દિવસમાં પથરા કોત્રી પાણી આવવાનો માર્ગ મોકળો કરી દીધો. તેથી નહેર વહેવા લાગી આ ખબર ખુસરૂને પડી ત્યારે પોતાના પ્રધાનો વગેરેને પૂછવા લાગ્યો કે હવે શું કરવું કે જેથી શીરીન આપવી પડે નહિ એજ ગભરાટમાં ખુસરૂ પોતાનું મન શાત કરવા જગલમાં શિકાર કરવાને રવાને થયો. શીરીન મેહેલને ખાલી જોઈ પોતે પણ થોડા ઉપર સવાર થઈ ફરહાદ પાને જઈ પહોંચી અને કહેવા લાગી કે આ ફરહાદ તે કામ પૂરું કરી દીધું માટે હું તારી પાને આવી છું તારા મનની જે જે ઇચ્છાઓ હોય તે મારી સાથે પૂરી કર ફરહાદે જવાબ આપ્યો કે અરે શીરીન! આશકીનો ધર્મ પવિત્ર છે ન્યા સુધી હું

તને મેળવવાનો સંપૂર્ણ રીતે હકદાર થયો નથી ત્યાં સુધી
 હું તારી બતથી કાંઈ પણ લાભ લઈ શકતો નથી, અને
 તને હાથ સરખો પણ લગાડવાને હરામ સમજી છું આ
 સાબળી શીરીન ગુસ્સે થઈ ઘોડાને ઝપાટાબદ દોડાવતી
 જતી હતી તેવામા ઘોડાને એક પથગથી ઠોક લાગી
 કે તે લગડો થઈ ખાડામા શીરીન સાથે પડી ગયો.
 ચાલવાની શક્તિ ન રહી આ બનાવ ફરહાદ નજરે જોતો
 હતો તેણે તરતજ ખાડા પાને આવી શીરીનને કાંધે બેસાડી
 ઘોડાને દોરી લઈ ખુસરૂના મહેલમા પહોચાડી આવ્યો
 અને નેહર કેતરવાના કામમા લાગી ગયો, ખુસરૂ
 શિઝાર કરીને પાછો આવ્યો એટલે એક ડોશી તેની કને
 આવીને આશીર્વાદ આપી ડહેવા લાગી કે ખાદશાહ સલા-
 મત આટલી શીઝ ગા માટે કરો છો હું એવી યુક્તી કરૂં
 છું કે કોઈપણ પ્રકારે ફરહાદ શીરીનને લઈ જઈ શકશે
 નહિ અને આપની સવળી ફિક્કૂ દૂર થઈ જશે મને એક
 થાગમા હલવા ભરાવી આપો ખુસરૂએ ડોશીની વાત
 સાંભળી એક થાગમા હલવો તથા નાન ભસબી આપ્યા
 ડોશીએ થાગ લઈને ફરહાદ બધા નેહર જોદતો હતો
 ત્યાં જઈ પોતાની ફરહાદ પોતાના કામમા એટલો બધો
 લીન થઈ ગયો હતો કે તેણે ડોશી તરફ નજર સરખીએ
 કરી નહિ એતે ડોશીએ લાચાર થઈને ફરહાદને કહ્યું
 અર ફરહાદ આ નાન અને હલવા ઉપર ફાતેહા પઢીને
 આનો સવાબ શીરીનની અરવાહ (આત્મા)ને બખશ

મારી દીકરી શીરીન જે બાદશાહ ખુસરૂની બેગમ હતી તે મરણ પામી, અને બાદશાહ જાડો થઈ ગયો છે પરવર-
 િગારે કુરાને શરીફમા કહ્યું છે કે (કુલ્લો નફસીન ઝાએ-
 કતુલ મેત) બેશક સાચે સાચુ છે ફરહાદે શીરીનના મરણની વાત સાંભળી એટલે હાયકારો ભરીને પહાડ કોત-
 રવાની કોસ પોતાના માથામા એટલા જોરથી મારી કે બેશાન થઈ પહાડ ઉપર ચિત્તો પાટ પડી ગયો. આખો આકાશ તરફ લાગેલી ઉઘાડી રહી અને તસ્તજ મરણ પામ્યો. આ બધુ ડોશી પોતાની નજરે જોતી રહી બ્યારે ડોશીને ખાતરી થઈ ગઈ કે ફરહાદ બરાબર મરી ગયો છે ત્યારે ખુસરૂ પાસે જઈને કહેવા લાગી કે તમારો શત્રુ મરણ પામ્યો હવે શીરીન સાથે તમો હમેશ સુખચેનમા રહી અમન અમન કરો. ખુસરૂએ ડોશીને ઇનામ અકરામ આપી ગ્વાને કરી, નોકરોને હુકમ આપ્યો કે ફરહાદની લાશને મારા મેહેલ નીચે લાવો. ખુસરૂના હુકમ પ્રમાણે માણસો જઈ પહોંચ્યા ફરહાદની લાશને સારી રીતે નવ-
 રાવી કરૂન પેહરાવી જનાઝામા રાખી મેહેલ નીચે લાવ્યા. શીરીનને ફરહાદના મરણ પામ્યાની ખબર મળતા ઘણીજ દીલગીર થઈ, મોઢા ઉપરની લાલી ઉડીને પીગાશ આવી ગઈ બ્યારે જનાઝો મેહેલ નીચે લાવીને રાખ્યો, ત્યારે શીરીન મેહેલના છેલ્લા માળે ચઢી ગઈ જનાઝા તરફ નજર કરતા આખમા ઝળઝળીઆ ભરાઈ આવ્યા બેશાન થઈ જનાઝા ઉપર પડતું મેલી તરતજ મરણ પામી અને તે

ખુસરૂ પણ રાજપાટને પડતો મૂકી મળ્યું પાખ્યો ફરહાદના હાથની કોશ જે જગ્યાએ પડી હતી તે જગ્યાએ અનારનું ઝાડ ઉગ્યું હતું તેને દર વરસે અનાર લાગતા હતા જેના દાણા રાતા રંગના હોય છે, તે અનારના દાણા દવાના કામમા આવે છે એ અનારનો લાભ લેતા લોકોને મારી નજરે જોયા છે ત્યાંથી મને ગાઝરવન જવાનો હુકમ થયો. **ગાઝરવન**—અહીં હઝરત સુલતાન કાનજુન ગહીદની કબર છે હઝરત સુલતાન ગાઝરની ના મઝારને ૧૪૦ વરસ યયા છે શરૂવાતથી જે દીવો નળગાળ્યો હતો તેજ દીવો હમેરા બળ્યા કરતો હતો દીવટ સરખીએ તમા બદલવી પડી નહોતી **શીરાઝ**નો એક વિદ્વાન બાદશાહ ત્યા આવ્યો હતો તેણે શરમાઈને જતી વખતે એ દીવો બોલવી નાખ્યો હતો પણ થોડો દૂર ગયા પંડી બુએ છે તો એ દીવો પાછો જેવો હતો તેવોજ સળગતો દેખાયો એટલે ઘણો પસ્તાવો કરી ડહેવા લાગ્યો કે મે મોટી ભૂલ કરી એ બાદશાહના બે તીકરા હતા તેમાંથી એક થોડા દિવસમા આઘળો યર્ધ ગયો અને બીજાને છુન્નાત લોકો ઉપાડીને એક એટ ઉપર એક ખુઝુર્ગની સેવામા મૂકી આવ્યા એક વગસમા બાદશાહ પણ મુગીદ થઈ ગયો અને લોહાની માકળ પોતાના ગળામા નાખી રાજગાદી તજીને એ દગ્ગાહનો સુબ્બર (દામ) બની ત્યાજ રહેવા લાગ્યો આ બાદશાહની કબર પણ આ મહાન ખુઝુર્ગની પગાતી તરફ બનાવેલી છે આ ખુઝુર્ગના લગગળાના (સદાવૃત)મા

દરેકની ત્રીસ હજાર ટકા ખરચ થાય છે બુદી બુદી
જાતના પડવાન નવીને ગરીબ મિસકીન અને સુસાઈ
રોને વેહુચવામા આવે તે પણ આલીમો તથા વિદ્વાનો
મદિમ ગીબવા આવનાર તાલીમને ઈલિમો શીખવાડે છે
પગ્ગરદિગારનો યાદ ખુજ કરનાર સા તાલિમે હક ત્યા
મોનુદ ગહે છે હુ ત્યા થોડા દિવસ ગ્યો ત્યાથી મને
નખશવાન જવાનો હુકમ થયો

નખશવાન આ શહેરમા હાજરત શેખ મક્કી રહે
તે પોતે ૪૦ વરસ સુધી મોઢા ઉપર ખુરડો રાખ્યો,
ખાવા પીવાનુ તજ દીધુ કેઈની સાથે વાતચીત મરખીએ
કરી નહિ અને પગ્ગરદિગારનુ રાત દિવસ સ્મગણુ કરવામા
લીન થઈ ગયા હતા આ હાજરતનો ઓલાદમાથી કેટલાક
ચાહી તખત પર બેઠા હતા તેમણે પોતાના વડીલ શેખ
મેહમૂદને કેટલીક વખતે કહી પહેરાવી દેહન કર્યા હતા
અને જ્યારે બુએ ત્યારે શેખ સાહેબને અસલી હાલતમા
તેજ જગ્યાએ જીવતા જોતા હતા એવીજ હાલતમા આપે
ઘણા તાલીમ ઈલિમોને પોતાની ધારણા પ્રમાણે પાર ઉતારી
દીધા મે પણ મજકુર શેખ સાહેબને બેઠેલા જોયા છે
મે ત્યા ચાર ચિલ્લાઓ કર્યા તેથી મને ઘણોજ લાભ
થયો ત્યાથી મને ઈમામ ઉબેદા તરફ જવાનો હુકમ થયો

ઈમામ ઉબેદા—અહી હાજરત સુલતાનુલ આરશીન
સુલતાન સૈયદ એહમદ કબીર (રે તુ અ)નો મહાર છે
હાજરત રસુલે ખુદા (સ. અ. વ. સ.) ફરમાવે છે કે મારા

બધા અસહાઓમા મૌથી પેહલા સાગ અસહાબ હઝરત
અબુબકર (૨ અ) અને અવલીયાઓમા સૌથી છેલ્લા
સારા વલી મારા ફરજદ એહમદ કબીર (૨ અ) છે
આપની ગાદી ઉપર જે માણસ આપની અવલાદનો અગત્ય
અત કરણથી માનનાર બેસે છે તે હમેશ પરવગદિગારની
યાદ બુજમા પોતાનો વખત ગાળે છે કોઈપણ બાદશાહ
કે અમીર બેઅત (મુરીદ) લેવા આવે છે તેના માનાર્થે એ
સજબદા ઉભા થતા નથી એટલુજ નહિ પણ કોઈના એ
માનાર્થે ઉભા થવાનો હુકમ નથી તેમજ કોઈની માથે
હાથ કે નકામી વાતચીત કરવાનો પણ હુકમ નથી
પોતાના મુરીદો અને તાલીમોને મારો ગ્સ્તો દેખાડી દે છે

એક દિવસે રાતની વખતે કેટલાક કબાલ હઝરત
મુલતાનુલ આરેફીન સાહેબની રૂબરૂ બુદી બુદી જાતના
વાજનત્રો વગાડી ગાવા લાગ્યા ગાયન સાલગવામા આપના
મુરીદો પૈકીના મરદ અને ઓરતો સાથે બેચીને એ ગાયન
સાલગવા લાગ્યા એ ગાયન સાલગતા એટલા મસ્ત બની
ગયા કે હાજર રહેલાઓમા સ્ત્રી પુરૂષનુ કોઈને બાન રહ્યું
નહિ એ વખતે બુગદાદનો બાદશાહ હાઝનુર રશીદ પણ
છુપી રીતે એ ગાયનમા હઝરતની હાલત જોવા આવ્યો હતો
તે વાતની કોઈને ખબર પડી નહિ પણ હઝરત સૈયદ
એહમદકબીર (૬ સ મી અ) સાહેબે કહ્યું હાઝનુરરશીદ
બાદશાહ અમારો પારખો લેવાને આવ્યો છે માટે મજ
લીસમાથી પોતે ઉભા થઈ હાઝનુરરશીદ બાદશાહ જે સતા-

ઇને છેટે ઉભો હતો તેનું જાડું આલીને મજલીસે સમામા
 લાવી બેસાડી દીધો બાદશાહ પણ ગાયન સાલળી બેસાન
 થઈ ગયો અને પોતાના મનમા જ શક હતો તે દૂર
 થઈ ગયો ગાયન બધ થયું ત્યારે હજરતે બાદશાહને
 જવાની રજા આપી મવારમા બાદશાહે આલીમો ફાઝીલો
 અને વિદ્વાનોને બોલાવી રાતની સઘળી હકીકત કહી અને
 પૂછ્યું કે આવી રીતે સ્ત્રી પુરુષા સાથે ગૃહીને ગાયન
 સાલળે તે બરાબર છે કે નહિ તેનો મને જવાબ આપો
 સઘળાઓએ જવાબ આપવાને માટે થોડી મુદ્દત માગી
 ચાલ્યા ગયા આ વાતની હજરતને બબર પડી ત્યારે એક
 મોટા પટારામા ૩ ભરીને તેની વચ્ચે એક ધકધકતો
 અગારો મૂકી પટારો બધ કરીને બુગદાદ મોકલ્યો પટારો
 લઈ જતા રસ્તામા ત્રણ દિવસ લાગ્યા બાદશાહે તે પટારો
 પોતાના હાથે ઉઘાડી બેસું તો તે રૂથી ભરેલો હતો અને
 તેમા જે અગારો મૂકેલો હતો તે સળગતોજ હતો તરતજ
 પટારાને પહેલાની પેઠે બધ કરી દીધો અને જેઓએ જવાબ
 આપવા કહેલું તેમને તથા બીજાઓને બોલાવી તેમની નજરો
 આગળ આવેલો પટારો ઉઘાડ્યો બધા જણ ૩ અને
 આગનો સબધ બેઠેને દગ થઈ ગયા દરેકના મનમા જે
 કઈ શકા હતી તે ખોટી પડી સૌએ તોળા કરી હારનુર-
 રશીદ આપનો મુરીદ થઈ ગયો હજરતના મુરીદો યાદે
 ઇલાહીમા એટલા લીન થઈ બચ છે કે તેમને જમીન
 અને આકાશ ઉપરની હકીકત નજરે દેખાય છે મે પણ

તેમની ક્યારન કરી અને મને જ મળવાનું હતું તે
 ત્યાથી પણ મળી ગયું ત્યાં ને શહાબ ઉમર
 સોરહવરદી આહેબની સેવામાં જવાનો હુકમ થયો
 મે ત્યા જઈને એક ચીઢો કર્યો અને આપના મઝા
 ઉપર વાગીદ વાળતો રહ્યો આપના આત્મા બહીશ ૭
 બધાના આગેવાન તરીકે શેખ બહાઉદ્દીન કીકરીયા મુલ-
 તાની તથા શેખ જલાલુદ્દીન યુબારી ૮ આ બન્નેનો જ
 માન અને મરતબો પરવગદિગાગની દરગાહમાં છે તે જગ
 બહેર છે હઝરત ખવાત મદરૂદીન આહેબે બાદશાહી મંડીને
 શેખશમ્સુયુબના મુરીદ થતા મરગા બખ્શના નોકર ચાલ
 ધનદોલત વગેરે હઝરતને અર્પણ કરી પણ હઝરત તમારી
 એક પાઈ સરખીએ લાખી નહિ અને હુકમ કર્યો કે આ
 બધું ગરીબ મીસકીન અને ફકીરોમાં વેહચી દા હઝરતનો
 હુકમ મળતાજ મઘળી વસ્તુઓ વેહચી આવી અને પોતે
 ખીરકો પેહરી હઝરતની સેવામાં ગહેવા લાગ્યા એક
 દિવસ હઝરત પીર દસ્તગીરે કહ્યું અરે મદરૂદીન તારામાં
 હજુ મુઘી બાદશાહીનો વાગ આવે છે માટે બ આર
 વરસ સુધી ગદડી સાક ડગ, મેલા પાણીની મોરીઓ ધોઈ
 નાખ, નદી ઉપરથી પાણી ભરી લાવી ફકીરોને આપ કે
 તારા મનમાંથી બાદશાહી વાગ (અહકર) નીડળી જાય
 મદરૂદીને તેજ પ્રમાણે કર્યું શ્રોતાજ દિવસમાં પરવગદિગાગનો
 પાઠ પ્રેમી બની ગયો મે પણ કેટલાક દિવસ ત્યા રહી
 ફરી કુકરાઓની ચાઠરી કરી ત્યાં મને રૂમીયાં ગહેર

તરફ જવનો હું ' યયો

શહેર રૂમીયા—અહીં હુઝુર શેખ જમાલશાહ ઉચીનો મઝાન છે. આપની પાસેથી સાતસો આલમ મુક્તીએ દીની મક્કમ ગીજ્યો. આપ રાતની વખતે જગલમા જઈ જ્યાં પુની ડબ્બ નજરે પડતી ત્યાં યાદે ઇલાહી કરવાને ખેમતા અને ડહેતા કે જ્યાં સુધી મરીશ નહિ ત્યાં સુધી મારી બતને પડદાની ગાળીશ. દરેક વખતે પાઠ સાફ અને આવુજુ રહેતા હતા. ગરે હુમેશ ઉભા ઉભા યાદે ઇલાહી કરતા અને દહાડે રોજો રાખતા હતા. આપના રોબમા કોઈ વગર વુજુએ જઈ શકતો નથી અને કદાપી કોઈ આદ્યો જય છે તો તે દુખી થાય છે. આપના રોબ ઉપર હજારા અરારીઓ ખચ કરવામા આવી છે. હું પણ આપના મઝાર શરીફ ઉપર ગયો અને કેટલાક દિવસ ત્યાં રહી ખગવર દિગારની યાદ કરી ત્યાંથી મને જે ન્યામત મળવાની હતી તે મળી ગઈ અને કોહેકાફ તરફ જવાનો હુકમ થયો.

કોહેકાફ—આ જગ્યા એટલી તો બિઆમણી લાગે છે કે સાધારણ માણસની હીમ્મત ચાલતી નથી કે ત્યાં જઈને રહી શકે. કાગજુ કે ત્રણી વખતે વાદળોની ગર્જના જેવા અવાજ આવે છે. કોઈ વખતે જાણે કોઈ કુરાનેશરીફની તીલાવત કરતો હોય એવો ભાસ થાય છે. પણ કોઈ નજરે પડતો નથી. મુલતાન સિકંદર ખુલુકરનેન એ જગ્યાએ ગયો હશે ત્યાં તેણે વિદ્વાનોની સલાહ પ્રમાણે સદે સિકંદરી

નામે લોહાની એક ભીત ચણાવી છે એ ભીત અટલા માટે બનાવી છે કે યાજ્ઞ માજ્ઞના કોમ જે દુન્યાની ખીજ કોમોને ખરબાદ કરનારી છે તે બહાર નીકળી નહિ

યાજ્ઞ માજ્ઞની કોમ વિષે એમ પણ કહેવાય છે કે મજકુર કોમના માણુના સવારમાં એ ભીત પાને આવીને પોતાના નખો વગેરે ખાદ કોમ ગડ કરે છે જ્યારે મુરજ આથમવાનો વખત થાય છે અને અરશે સુઅદ્ધા પરથી નમાઝના વખત અઝા (ખાગ) નો અવાજ આવે છે ત્યારે એ ભીતના થોડો પડ બાકી - કહેવા પાત્ર પહાડ જેવો જણાય છે ત્યારે મજકુર કોમના માણુના પોતપોતાના કહેવા લાગે છે કે ચાલો હવે બાકી - કહેવા ભાગ કાઢે તોડી માડીશું દુન્યામાં જઈને ખીજ લોહાને અનેક પ્રકારના દુખ દર્દશું દરીઆ અને નદીઓના પાણી પી જઈશું પણ પરવરદિગારની કુદરતને ભૂલી જઈ અહીં ઢાળ કરવા લાગી જાય છે પણ જ્યારે કયામત પામે આવશે ત્યારેજ યાજ્ઞ માજ્ઞના કોમ એ ભીતને તોડી પાડી દુન્યામાં મધળે પથરાઈ જશે ઝાંઝોના સદ્ગડા બાઈ જશે નદીઓના પાણી તેમના પીવાની સુઘઈ જશે દુન્યાના કોંકા અનેક પ્રકારની આકેતોમાં નપડાઈ જશે

આ ઉદાહરણ ઉપર પ્રીરેજ્ઞ યજ્ઞ સાગ થાય છે જુદી જુદી જાતની હુગ્યાલી ઉગે છે કદીશ્તાઓનો એ પહાડ ઉપર પાના છે જે માણુ ઉપર પરવરદિગારની મેહુગ્યાનીથી

વલીનો મગત્રો આપવાનો હુકમ યાય છે તેને તે જગ્યાએ
 મેં હુગાના નમાઝ પઢાવવામાં આવે છે આ વગર બીજો
 નહીં એ જગ્યાએ જઈ શકતો નથી એક મોટો હોઝ બનેલો
 છે યાજ ઉપર એક રંગબેરંગી જવાહીર જડેલો ખ્યાલો
 છે ગુરવારે રાત્રે બહીશતી ન્યામતો ઉતરે છે તેમાથી
 જનો કીમમતમા જેટલો ભાગ મગવાનો હોય છે તેટલો
 તેની અગવાહને મળી બાય છે હોઝની બામુમા એ ગાહી
 તખત હીંગમાણેક વગેરે જવાહીરથી જડેલા ત્યા મૂકેલા
 છે તે બન્ને તખતો પેકીનો એક આસમાન પરી તથા
 બીજો ગમ્ઝપરીનો છે આ બન્ને પરીઆ ત્યાની બાદશાહ
 ૧૭ બીજી પરીયો તેમની મેવામા ગ્રે છે હુઝગત અમીર
 ૧૮મઝા (૨ અ અ) ઇગને અબ્દુલ મુત્તલીબ હઝગત ગુલે
 બુદા (૫ અ વ પ) ની હયાતીમાજ આસમાનપરી ઉપર
 આશક થયા હતા બાર વરસ સુધી એક પહાડ ઉપર પોતે
 ગિકાર ખેલતા ગયા રાતની વખતે આસમાનપરી પામે જતા
 એક દિવસ ગિકાર ખેલવા ગયા હતા ત્યા એક મોટો અઝ
 દહા નજરે પડ્યો તેને મારવા માટે સાત દીવસ મહેનત
 કરવી પડી ત્યારે તે માર્યો ગયો તેના માથામાથી મણ
 કાઢી લીધું આ પહાડની જમીન ચાઢીના પતરા જેવી અળ-
 કતી દેખાય છે તેના પ્રકાગચી આકાશ લીલા રંગનો જણાય
 છે પરવરદિગાની મેઝગ્જાનીથી હુ પણ ત્યા જઈ શક્યો
 મધી વસ્તુઓ નજરે જોઈ ત્યાથી મને મદાયન જવાને
 હુકમ થયો

મહાયન—આ શહેરમા નવશેરવાન આદીલ અનં કમરના મેહધ હસતી ધરાવે છે કહે છે કે જ્યારે નવશેરવાન ગાદી ઉપર બેઠો ત્યારે જોતિષોને બોલાવી પૂછ્યું કે હઝરત મહમદ (સ અ વ સ) નો જન્મ ક્યારે થશે કારણ કે મારા મનમા તેમને જોવા તથા તેમના દીનની હકીકત જાણવાની ઘણી ઇચ્છા છે જોતિષોએ જવાબ આપ્યો કે હઝરત ગુલ્લે ખુદાના પેદા થવાની નિશાનીઓ જગમગે છે ત્યારે તેમનો જન્મ થશે ત્યારે તમારા મહેલમા ફાટા પડી જશે સૂર્યના કિરણની ગરમી ઓછી થઈ જશે. પથ્થરની મુર્તીઓ ઉધ મોઢે લોચ ઉપર પડી જશે નવશેરવાન કહ્યું જ્યારે આપની ઝાત મુબારક પેદા થાય ત્યારે મને ખબર આપજો તે વખતે તમોને બહુ ઇનામ અકરામ આપવામા આવશે, સગવડે ડોંએનાતને પેદા થવાને થોડાજ દિવસ થયા હતા કે નવશેરવાન મરણ પામ્યો અને જોતિષોએ જે જે નિશાનીઓ આપના પેદા થવાની ખતાવી હતી તે બધી ખાદશાહની નજરે જોવામા આવી ખાદશાહના મરણ પછી મજ્જુર મહાયન શહેર પણ ખેદાન મેદાન થઈ ગયું. શહેરના જે લાગ ઉપર પેગમબરોની આસ્થા હતી તેટલો લાગ આખાદ ગદ્યો હતો તેમા ઉમ્મતે મહમદ (સ અ વ સ) ના ખુઝુર્ગો ગહેતા હતા. તેમનાવી લોકોને ઘણો ફાયદો પહોંચે છે

કહે છે કે નવશેરવાનના મહેલ પાને એક ડોશીની કુપડી હતી તેને ત્યાં એક ગાય હતી તે જ્યારે ચગ્વા કુટી

મેલતી ત્યાં તે મેહેલમા પેશી જઈ બાદશાહ જ્યાં બેઠો હોય તેની આગળ જઈ ગદકી ઢરતી હતી તેથી બાદશાહ ગુસ્સે ન થતા ડોશીને કહ્યું કે આ મેહેલ ડોશીમા તમારી ગાયને બહુ પસંદ હોવાથી હું તમને બખશીરા તરીકે આપી દઉં છું માટે તે તમે કબુલ કરો અને આ મેહેલમા તમા નથા ગાય સુખે રહો ડોશીએ બક્ષીરા લેવાને ના કહી આ શહેર ૧૬ ગાઉ લાંબો અને ૧૦ ગાઉ પહોળો છે ૨૧ સદાવર્તો છે તેમાથી દરરોજ બુદ્ધી બાતના પકવાન ફકીર ગરીબ અને મુસાફરોને મળે છે કેટલીક દરગાહો છે તેમા તોરેત નામે આનમાની કિતાબના આલેમો ગ્રંથ છે શહેરની વસ્તી પૈસે ટકે સુખી છે સારા વણકર કારીગરો માલદાર છે આ શહેરના બુદ્ધા પરસ્ત લોકોથી મને ઘણો ક્ષયદો થયો અહીંથી મને તુર્કસ્તાન જવાનો હુકમ થયો

તુર્કસ્તાન આ શહેરના બાદશાહ અનાબદ્દ નામે હતો આના જેવો બુદ્ધા પરસ્ત બાદશાહ ભાગ્યેજ બીજો હશે રાત્રે ૪૦ માણસો સાથે તહજબુદ્દની નમાઝ હમેશા ગુબગ્નો હતો એની સોળતમા હમેશા બુઝુર્ગ ફકીર કુક-ગચ્ચો અને કુરાને શરીફની તીલાવત કરનારાઓ રહેતા હતા શાહીબખ્શનામાથી ૧૦૮ સદાવર્તો ચાલે છે તેમા નાત-બાતનો સેદ રાખ્યા વગર દરેક ગરીબ મીસકીન કે મુસાફર હોય તેને સ્વાદીષ્ટ પકવાન આપવામા આવે છે હું એ શહેરમા થોડીજ મુદત રહ્યો પણ એ થોડી મુદતમા ફગો-જુઠ વગેરે જે જે અવગુણ મારામા હતા તે દૂર થઈ ગયા.

એક દિવસ બાદગાહે આલીમા આખીદો અને હું
 વેશેને બોલાવી પૂછ્યું કે આ પીર અને ૧૪ બાનવાદા
 મશહુર છે તે બતાવો કે ક્યા ક્યા છે ૧૪ બાનવાદા તો
 શેખ ખ્વાજા હસત બસરી માહેએ ગણાવ્યા છે પણ આ
 પીર ક્યા ક્યા બધાએ સાથે મળીને કહ્યું કે બાદગાહ
 સલામત આનો જવાબ આવતી કાલે વિચાર કરીને આપીશું
 બીજો દિવસ સવારમા નાગાઓએ બાદગાહની એવામા હાજર
 થઈને લેખીત જવાબ આપ્યો કે પૂર્વ તરફના અબદુલ્લહીમ
 પાશ્ચિમના અબદુલકરીમ ઉત્તરના અબદુરશીદ અને દક્ષિ
 ણના અબદુલજલીલ એ આ પીર છે માણુનો દહાડામા
 જે માગ અને બગાળ કામો કરે છે ત ન'આકાળે તેમની
 આગળ ગળુ થાય છે જે કામો તેમને પનદ પડતા નથી
 તે પાછા જે માણુએ ક્યા છે તેની ઉપર પાછા મોકલી દે
 છે વળી કેટલાક એમ પણ કહે છે કે આ આ પીર પૈઝીના
 એક મહેતર હજરત આદમ (અ ન) બીજા પીર મહેતર
 નુહ [અ સ] આપનું કહેવું લોકોએ માન્યું નહિ તેથી
 આપે અદ દુઆ કરી જેથી દુન્યામા પાણી ઉભગઈ ગયું તે
 પાણીમા મોટો ભાગ ડુબી જઈ મરણ પામ્યો માત્ર થોડાજ
 માણુએ જે આપની સાથે હોડીમા હતા તે બચી ગયા અને
 તેમનાથીજ દુન્યામા પગ્વદિગારની મહેબ્બાનીથી વસ્તી વધી
 અને ઈસ્લામી ધર્મનો ફેલાવો થયો આપે ૧૨૦૦ વગસ
 સુધી પેગમ્બરી ડીધી બેશુમાર માણુસા ખુદા પરસ્ત થઈ
 ગયા આપ જ્યારે દુન્યામાથી પડદે પોશ થયા ત્યારે લોકો

પાછા બુત પરસ્તી કરવા લાગી ગયા લાખી મુદત પછી મેહતર ઇંબ્રાહીમ બલીલુલ્લાહ બહેર થયા જેથી ઇસ્લામી દીન દુન્યામા ફેલાઈ ગયો કેટલાક માણસો છુપી રીતે મુર્તી પુજા કરતા હતા આપની આલાદમા પાચ પેગમ્બર થયા. ન્યારે પાચમા પેગમ્બર મેહતર યુસુફ (અ સ) ની વફાત થઈ ત્યારે પાછી ઇસ્લામી દીનની સબ્યામા ઘટાડો થતો ગયો ત્યારે પરવરદીગારે પોતાની મેહરબાનીથી રસુલે ખુદા મહમદ મુમ્તુકા (સ અ વ સ) ની જાત મુબારક પેદા કરી જેમના દમની બરકતથી દુન્યામા ચારે તરફ ઇસ્લામી દીન ફેલાઈ ગયો માટે ચોથા પીર પેગમ્બરે આખીરૂઝમા છે કેટલાક કહે છે કે પેગમ્બરે આખીરૂઝમાના ચાર અસહાબ હઝરત અબાબકર સીદ્દીક (ર અ) હઝરત ઉમર ઇબનુલ ખત્તાબ (ર અ) ત્રીજા હઝરત ઉસમાન (ર અ) અને ચોથા હઝરત અલી [ર અ] રીતે ચાર પીર છે કેટલાક એક પીર તુર્કી કહે છે જેનાથી (કુલાહ) ટોપી મળે છે બીજો પીર ઇરાદત જેનાથી પરવરદીગારની કેવી રીતે યાદ કરવી તે બતાવે છે ત્રીજો પીર તબીયત જેવાથી મનમા ખોટા વિચારો ઉત્પન્ન થતા મટી જાય છે ચોથો પીર ઇરશાદ જેનાથી માણસને પરવરદીગારની દરકાર રહેતી નથી હવે ત્યાથી મને ગીઝની જવાનો હુકમ થયો.

ગીઝની—આ શહેરમા મુલતાન મેહમૂદ ગીઝનવીનો મઝાર છે અને એજ નામના દશ હજાર બુઝુર્ગો મકબરાની ડાબી બાજુએ દફન થએલા છે રિઝલુલ્લેખ (અલોપ ચર્મ-

જનાર)ના માણસો તથા પગ્ગદિગારની ચાદ કરનાગએ। મજકુર બાદશાહના રોજમા આવીને ગ્હે છે જે માણસ મનની ધારણાએ પૂરી કરવાની આમ્થા રાખી ત્યા આવે છે તેમની મુન્દો પૂરી થાય છે ડારણ કે આ બાદશાહની ઘણોજ ખુદાપગ્ગત હતો ઘણા તાલિઓને આ બાદશાહ મુબારક જાત વડે ઘણો ફેઝ પહોચ્યો છે મે પણ ત્યા જઈને એક અઠવાડીજા હી દીદાર જોયા ત્યાથી મને રૂમ શહેર જવાનો હુકમ થયો

શહેર રૂમ—આ શહેરમા મવલાના જલાલુદ્દીન રૂમીનો મઝાર છે આપની મુબારક જાત વડે બાગ હજાર મુરી દોને ફેઝ મળ્યો છે દરરોજ આપની સદાવૃત્તમા એક હજાર ટકા બગ્ચ થાય છે આપ શાહ ગમ્શતખેઝ [૬ મી] ના મુરીદ છે શાહ ગમ્શતખેઝના લગરમા ચાદ ગાયો એકજ દેગમા એકી વખતે રધાય છે અહીં ગરીમ ગરબાઓને દરરોજ જુદી જુદી જાતના પકવાન વેહેચવામા આવે છે લગરમા અટલી બગ્ગત થાય છ કે બધાને વેહચતા ડગ્તા પણ કોઈ દિવસે બાવાનુ ખુટતુ નથી આપની દરગાહમા એક દરવગ એડમા ૭ વગ્મથી એતિડાફ [એકજ સ્થળે બેગી ગ્હેવુ] મા બેઠેલો તે માણસને કોઈએ જોયો નથી દરરોજ માત્ર એક બજુરથી ગેજો ઇફતાર કરે છે અને દરેક નમાઝ વખતે મેહતર ગવાજ બિગ્ગ [૫ અ] ઇમામત કરે છે હુ એ ખુજુર્ગની મેવામા કેટલાક દિવસ રહ્યો, ત્યારે મને બગ્ગ પડી કે આ તો મૈયદ જલાલુદ્દીન ખુબાગી

માહેળ છે, તેમણે માફ નાન દર્ધને મને બોલાવ્યો બ્યારે હું તેઓ સાહેબની જેવામા હાજર થયો ત્યારે મને ફર-
માવવા લાગ્યા કે તમારા વડીલ અને હઝરત ગોમુલઆઝમ
શેખ બહાદુરીન કુરેશી મુલતાની [ક મી] એ આ ખબુર
અમાનત તરફે ગાળી છે બલ્લા નામનો એક ફકીર આવશે
ને આ ખબુર આપજો તે આ ખબુરને ખાઈ જશે અને
તેને આ ખબુરથી ફતેહમદી હાસીલ થશે તે ખબુર મને
આપી અને હું તે ખાઈ ગયો અને તેમની દુઆ લઈ
હમદાન તરફ ગ્વાના થયો.

હમદાન—આ શહેરના કાઝી [એનુલ કઝાત] એકસો
મુફતી—ચાલીસ મુફસસર અને ત્રીસ મુહદદિસોને સખક
આપતા હતા. પચીસ વગ્સ મુધી પોતાની બાતે સખક આપતા
રહ્યા. આપ એટલા બધા વિદ્વાન હતા કે આપના કોઈ પણ
શાગિર્દને કઈ પણ અડચણ આવી પડતી, તો તરતજ દૂર
કરી દેતા આપનો એક શાગિદ બેહેસ્ત નશીન થયો
હતો, તેનાથી એક મસઅલાનો ખુલાસો થઈ શક્યો નહોતો.
બ્યારે આ વાતની આપને ખબર પડી ત્યારે બધા શાગિર્દોને
સાથે લઈ તેની કબર ઉપર જઈ તેની કબરને ઠાકર મારી
કહ્યું ઉલો થા અને તારી અડચણ બતાવ તરતજ
તે શાગિર્દ કબરમાથી ઉલો થઈ ગયો અને કહેવા
લાગ્યો કે ફલાણો મસઅલો મારાથી હલ થઈ શક્યો
નથી આપે ઝટપટ તે મસલો હલ [સમજાવી દેવું] કરી
આપ્યો અને પૂછ્યું કે તને કેટલી મુફતથી આ અડચણ

આવી પડી હતી. તેણે જવાબ આપ્યો કે હું પચાસ વર સથી મરણ પામ્યો છું અને ત્યારથી મારા મનમાં એ બાબતનો શક રહી ગયો હતો તે હવે આજે આપે મારો શક દૂર કરી દીધો આપે કહ્યું હવે તારા મનમાં કંઈ પણ શક બાકી રહ્યો હોય તો કહે, તેણે જવાબ આપ્યો કે આપના સમજાવવાથી હવે મારો શક દૂર થઈ ગયો એટલું કહીને અલોપ થઈ ગયા આપની સાથે આવેલા સઘળા શાગિર્દો હેરાન થઈ ગયા કે આ પચાસ વરસની લાશ શી રીતે જીવતી થઈ ગઈ જીવતા કરવાની શક્તિ તો પરવર દિગારમાજ છે આપની આ વાત લાશને જીવતી કરવાની જગ જાહેર થઈ ત્યારે આલિમો તથા મુફ્તીઓએ હુકમ કર્યો કે આ કામ શરેહથી ઉલટું છે માટે એમને સુળીએ ચઢાવવા તેથી તેમને સુળીએ ચઢાવતા મે માગી નજરે જોયા મે ત્યાં એક ચિલ્લો કરીને આપની જાતને જોઈ, ત્યારે મને માલુમ પડ્યું કે એનુલકજાત વાસિલે હક થઈ ગયા છે આપની જાતથી મને ઘણો ફાયદો થયો, ત્યાથી મને લિખનાન પહાડ તરફ જવાનો હુકમ થયો.

કોહું લિખનાન—આ પહાડમાં શેખ ખુરહાનુદ્દીન ખીઆગાની સાહેબનો મઝાર છે આપ ચાલીસ વરસ સુધી સુતા નથી આપે આખી ઉંમર દીવાનાપણુમાજ ગુબ્બરી જે હાજતમદ આપની પાસે જતો તેનું કામ થઈ જતું આપ આવેલા માણસને પૂછતા કે તે હજ કરી છે કે નહિ જે

માણસ ના કહેતો તેને કહેતા કે તુ મારી પાઘડી તરફ જો
તે માણસ પાઘડી તરફ નજર કરતો એટલે તેને કઅબતુ-
દ્વાશરીફ અને રસુલે ખુદાનો મુબારક રોઝો સાફ નજરે
પડતો હતો મને પણ આપની મુબારક આતશી જે નસી-
ખમા હતુ તે મળી ગયુ ત્યાથી મને શહેર દેવ તરફ
જવાનો હુકમ થયો

શહેરદેવ—અહીં સઅદ, સઈદ, તલહા અને જુબેર
[રઅ] ના મઝાર છે તે ઉપરાંત ખુદા પરસ્તોના ચારસો
મુવાળી તાયફાવાળાઓના પણ મઝાર છે આ બધાઓનો
અવાજ ચોથા આસમાન સુધી સભળાય છે, આ શહેર
વાળું જેવા લાયક છે આજ શેહેઝની લાલચમા આવીને
મઆવીયા ઈબને અબુ સુફ્યાને શાપીઉલ્લમુઝનબીન, અલીએ
મુર્તુઝા ઓર ફાતમુઝ ઝોહરાના નૂરચશમ, અમીરૂલ મોમીનીન
હઝરત હસન અને હઝરત હુસેન સાથે લડાઈ કરી હતી.

આ શહેરથી થોડે છેટે એક પત્થર સ્થાનના આકા-
રનો હવામા અધર છે જે ગત્રે જનાએ રસુલે ખુદાને
મેરાજ થઈ, ત્યારે આ પત્થર ઉપર પોતે કદમ મુબારક
મૂક્યો હતો, એ પત્થરમાથી રડવાનો અવાજ આવવા
લાગ્યો આપે રડવાનું કારણ પૂછ્યું, ત્યારે એ પત્થરે અરજ
કરી કે હું આશાવત છુ પણ પરવરદિગારે માણસો,
જીનો અને પહાડો માટે દોઝખ બનાવી છે તેના ડરથી
મને રડવું આવે છે પત્થરની આ વાત સાંભળીને પોતે
દીલગીર થઈ ગયા અને ફરમાવા લાગ્યા કે અરે પત્થર

દરેક વસ્તુએ આવીજ રીતે પગવગ્દીગાગ્ની ગીડ ગામવી
 જોઈએ તુ કોઈપણ વાતની ફકર ગામીગ નહિ પરવગ્દિ
 ગાગ્ના દરબારમા તારો માન મળતો વધારે થશે પગવ
 દિગાગ્ની બીકના લીધે એ પત્થરનો ગગ ધોળો ચાલી જેવો
 પડી ગયો હતો મેં એ પત્થરની ઝચારત કરી, ત્યાગી
 મને કિરમાન તરફ જવાનો હુકમ થયો.

કિરમાન—આ શહેર ઘણુ આખાદ છે અહી
 શેખ શુબ્ત કિરમાનીનો મઝા છે આપ ત્રીસ વગ્મ સુધી
 બિલકુલ સુતા નથી જે વખતે નીદ્રા આવતી ત્યારે આખોમા
 મીઠા (નમક) નો સુગ્મો આજતા કોઈ વખતે નમક ભરેલી
 ગીશી હમેશ પોતાની પામેજ રાખતા હતા શેખ શુબ્ત **કિરમાન**
 શહેરના બાદશા હતા પણ ગજની આવકમાથી પોતાના પોષણ
 માટે એક પાઈ સરખીએ લેતા નહોતા માત્ર પુસ્તકો
 લખીને પોતાનુ ગુજગન ચલાવતા હતા આપના વખતમા
 ઇન્સાફનું કામ બરાબર શરેહગરીફ પ્રમાણે ચાલતુ હતુ
 અરજદારોની અગ્જ માલગવા માટે પોતે એક માકળમેહલમા
 બેઠકની જગ્યાએ રાખી હતી અરજદાર જ્યારે સાડગ હલા-
 વતા ત્યારે તેમને બાદગાહ પોતાની ફબફ બોલાવી બધી
 હકીકત માલગતા, અનં ઇન્સાફ કરી આપતા એક દિવસ
 એક ચકલી એ સાડગ ઉપર આવીને બેસી અને સાકળને
 ચાચમા ઝાલી હલાવા લાગી બાદશાહે ન્તણુ કોઈ અગ-
 જદાર છે જઈને જોયુ તો પેલી ચકલી ઉડીને ઝાડ ઉપર

પ્રેમી જે જગ્યાએ ઝાડ ઉપર ચઢી બેઠી હતી ત્યાં એનો માળો હતો તેમાથી એના બચ્ચાઓને એક કાળો નાગ મોમા પકડી લઈ ગયો હતો અને ચાહતો હતો કે હવે તે બચ્ચાઓને બાઈ જાય એવામા બાદશાહના માણસોની નજરે એ નાગ પડ્યો તેથી માણસોએ તેને મારી નાખ્યો અને બચ્ચાઓ સહી સલામત જીવતા છોડ્યા.

એક સોદાગરે આવીને અરજ કરી કે રાતની વખતે મારે ત્યાં એક ભયંકર મુરતનો માણસ આવે છે અને મારી સ્ત્રીને લઈ જાય છે મને તેની બીલકુલ બીક લાગે છે હું જાણતો નથી કે એ બહા કયાથી આવે છે બાદશાહે સોદાગરની વાત સાંભળીને ત્રણ રાત્રી દિવસ ફાંકો કર્યો પણ પત્નો લાગ્યો નહિ, ચોથી રાત્રે પેલા સોદાગરે અમી કહ્યું સાહેબ પેલી બહા હાલ ઘરમા આવી છે, બાદશાહ હાથમા તલવાર લઈને બહા તરફ ચાલ્યા અડધી રાતનો સમય હતો. બાદશાહ અને બહાનો મુકાબલો થયો બાદશાહે એવા જોરથી બહાના માથા ઉપર તલવાર મારી કે ઘડથી માયુ અલગ થઈ ગયું આવી રીતે જીત મેળવી સોદાગરનું દુખ ટાળ્યું બાદશાહે સોદાગર પાસે ખાવાનું માગ્યું સોદાગરે કહ્યું બાદશાહ મલામત સુખી રોટલી છે બાદશાહે કહ્યું મેં ત્રણ દિવસથી કશું ખાધું નથી સોદાગરે સુખી રોટલી રજુ કરી તે બાદશાહે હોસે હોસે ખાધી અને ત્યાંથી ઘેર ગયા આ બનાવ ઉપરથી જણાઈ આવે છે કે

શાહ સુન્ન કેટલા બહાદુર અને સખર કરનાર હતા ગગની આવકમાથી લગરખાના માટે અલાહેદી સીલીક રાખતા હતા શાહી હુકમથી ગહેગમા ઢાલ વગાડવામા આવતો હતો અને પૂછતા હતા કે હવે શહેગમા કોઈ પણ માણસ ભૂખ્યો તો રહ્યો નથી ફકીર, ફગ્વેશ, પગ્દેશી અગર શહે રની વસ્તીમાનો કોઈ પણ માણસ ભૂખ્યો ન ગ્હે એવી ગોઠવણ હતી. મે પણ આપના મઝાર ઉપર એક ચિટ્લો કર્યો, ત્યાથી મને શીરાઝ જવાનો હુકમ થયો.

શીરાઝ—આ શહેરમા ચાર ખુદા પરસ્તો વેપાર કરે છે ગમે તે સોદો લેવા આવનાર માણસ જે કિમત આપી જાય તે લઈ લે છે તેમા ખરો ખોટો પારખતા નથી ફક્ત પરવરદિગાની મેહેગ્યાની મેળવવાની ખાતર કરે છે બહાર ગામથી જે માણસો એમની પાસે આવે છે તેનું મન તેમ નાથી છુટા પડવાને થતુ નથી આરે ખુદાપરસ્તો એક બીજા સાથે હળીમળીને રહે છે દહાડે વેપાર કરે છે અને રાત્રે ચાદેહુકમા ગુળગે છે દહાડે જે વેપારની આવકમાથી નફા મળે છે તેમાથી અડધો નફા ગરીબ ગરબા, ફકીરો, વગેરેને ખાવાનુ આપવામા ખગ્ય કરે છે અને બાકી અડધા નફાથી પોતાના કુટુંબનુ ગુજરાન ચલાવે છે હુ પણ કેટલાક દિવસ સુધી તેમની સેવામા રહ્યો ત્યાથી મને કાશ્મીર જવાનો હુકમ થયો.

કાશ્મીર—અહી મેહતર મુલેમાન(અ સ)નો બાદશાહી તખત છે, જે એક ઉચા પહાડ ઉપર રાખેલો છે,

પહાડની ચારે બાજુ મોટા દરિયા જેવું જણાય છે. પાણી નજરે દેખાતું નથી પણ ધ્રુવ ઉડતી હોય તેવી રીતે અધારી જેવું જણાય છે આ જગ્યા ઘણી સયકર છે, મેહતર, સુલે-
માન (અ સ) ને દફન કર્યા નથી પણ તેજ તખત ઉપર સુતેલા છે સવળા જીન, પરી, તથા પશુ પક્ષીઓ તેમની સેવામાં દરેક વખતે હાજર રહે છે, કારણ કે તેઓ એમજ સમજે છે કે મેહતર સુલેમાન (અ સ) મુર્ખ રહ્યા છે અને હુમણા જાગશે આ વિચાર ક્યામત મુધી તેમના મનમાં કાયમ રહેશે આપના મુકામની જગ્યા દૂરથી ધુમાડા જેવી જણાય છે અને કોઈ પણ ત્યા જઈ શકતા નથી એ એ જગ્યા બે ગાઉ છેટેથી જોઈ હતી એક અડવાડીયા મુધી હું ત્યા રહ્યો, ત્યાથી એ જગ્યા બરાબર દેખાતી હતી એક દિવસે કેટલાક સવાર મારી પાસે આવ્યા, અને કહ્યું અમને મેહતર સુલેમાન (અ સ) એ મોકલ્યા છે અને કહ્યું છે કે સૈયદ જલાલુદ્દીનને અમે અમારી ફજનદીમાં લીધા છે અને ખલીફાનો ખીતાબ આપી ચૌદ ખાનવાદાઓની ટોપીઓ બક્ષીસ કરી છે અને મરાકબામાં એક ગોદડી શીવી હતી તે તમારે માટે મોકલાવી છે તે પહેરી લે. મે તે ગોદડી પહેરી લીધી મને એવું જણાતું હતું કે પરીઓ મારા ઉપર પગો હલાવે છે ત્યાથી મને બહાજ તરફ જવાનો હુકમ થયો.

બહાજ—અહીં હજરત સુલતાન ઇબ્રાહીમ દુઅમનો મઝાર છે જેમણે બાદશાહત પોતાના દીકરાને સોંપી પોતે

એકાત વાસો કર્યો અને પરવરદિગારની યાદ કરવા લાગ્યા ફકીરી વેશ ધારણ કર્યો દિવસે આપનો દીકરો દરિયા કાઠે આવીને જુએ છે તો પોતાના પીતાને એક આડની છાયા તળે શીવતા જોયા તેથી દીકરાએ ગોદડી શીવવાના ચોય પીતાના હાથમાથી લઇ દરિયામા ફેંકી દીધી અને હાથ જોડી અરજ કરવા લાગ્યા કે આપને આ કામ શોભે નહિ ઘેર ચાલો અને રાજપાટ પાછો સભાળી લો સુલતાન ઈબ્રાહીમ અઘમ સાહેબે દીકરાની સઘળી વાત સાભળી લીધી, પણ તેનો જવાબ સરખોએ આપ્યો નહિ થોડીવાર પછી દીકરાએ કહ્યું જે સાય મે માગ હાથે દરિયામા ફેંકી દીધી છે તેજ સાય પાછી દરિયામાથી મને કાઢી આપો, આપે કહ્યું દરિયામા પડેલી સાય હવે કેવી રીતે મળી શકે, દીકરે કહ્યું જ્યાં સુધી એજ સાય મને નહિ મળે ત્યાં સુધી આપનો કેડો મૂકવાનો નથી કા તો સાય કાઢી આપો નહિ તો રાજગાદી સભાળી લો આપે માછલાઓને હુકમ કર્યો, કે સાય લાવી આપો દીકરો પિતાના વચન સાભળી દરિયા તરફ જોવા લાગ્યો એટલામા તો માછલીઓ પોત પોતાના મોઢામા અગણિત સાયો ગાલીને પાણી ઉપર આવી તરવા લાગી પણ જે સાય દરિયામા ફેંકી હતી તે સાય નહોતી, તેથી કહેવા લાગ્યો કે મારે બીજી સાયો જોઈતી નથી પણ મે તો જ હોદાની સાય ફેંકી છે તેજ સાય મારે જોઈએ આપે બન્ને હાથ

જોડી દરગાહે ઈલાહીમા અરજ કરી, એટલે એક બુદ્ધિ
જાતની 'મોટી માછલી ફેકેલી સોય મોમા ગાલી પાણી
ઉપર આવી પરવરદિગારે તેને વાચા આપી. તેથી કહેવા
લાગી અરે દુન્યાને તજનાર' હુ આ સોયને લઈ મેહતર
ખીઝર (અસ) ની સેવામા તબરૂક (પ્રસાદ) તરફ લઈ
જતી હતી, કેટલાક ફરિશ્તાઓએ આ સોયની ઝયારત કરી
મને પાછી આપી અને કહ્યું કે આ સોય પાછી હઝરત
સુલતાન ઈબ્રાહીમ અધમની સેવામા પાછી પહોચાડી દે.
તેથી આ સોય આપને પાછી આપવા આવી છુ

આપનો દીકરો સોય અને માછલીની હકીકત સાબળી
દગ થઈ ગયો. માથા પરથી પાઘડી ઉતારી પિતાના કદમો
(અરજ) મા નાખી હાથ જોડી અરજ કરવા લાગ્યો કે હે
પિતા ! મારાથી મોટી ભૂલ થઈ, આપ મારો ગુન્હો માફ
કરો અને મને આપનો મુરીદ (દાસ) બનાવો. કારણ કે
મે મારી નજરે જોઈ લીધું કે પરવરદિગારની આપના
ઉપર મોટી મહેરબાની છે કે જેના પ્રતાપે આપની આજ્ઞા
(હુકમ) જળચર પ્રાણીઓ પણ માને છે તો દુન્યાની
ખાદશાહત આની આજળ કરી ગણતરીમા નથી. (પેગમ-
બરે ખુદાએ ફરમાવ્યું છે કે ગુન્હેગાર તોખા કરે તો તેનો
ગુન્હો બાકી રહેતો નથી) આપે જોયું કે દીકરાનું દીલ
પરવરદિગારમા લાગ્યું છે અને પોતે ગુન્હાઓની તોખા કરે
છે માટે પરવદિગારની યાદ કેવી રીતે કરવી તે સમજાવી
દઈ પોતાની મુરીદીમા દાખલ કીધો. આપે સૌથી પહેલો

મુરોદ ક્યોં તે આજ આપનો દીકરો છે હરમ સુલતાની માંથી માત્ર એક જ કનીઝે ફકર શાહ કબુલ કર્યો અને પરવરદિઆની યાદખુઝ કરવા લાગી બાકીની ખીજ હુગેમો વજેએ તે મુલક અને માલ સીલકત મેળવવાની ઇચ્છા ખતાવી તેથી તે સઘળું તેમને મોપી દીધું કાગળ કે પરવરદિઆને આલમે કુગને શનીફમા ફરમાવ્યું છે કે તમામ ધન દોલત અને પુત્ર પરિવાર (આલાદ) ફત્વાદની જડ છે. આત્ની બીજી વાણી માણનાને ફેમ અને ફાયદો હોયો છે મેં પણ ચાર ચિન્હા આપની ફરમાહુમા રહીને કર્યો ત્યાંથી મને હરયવ જવાનો હુકમ થયો.

હરયવ—અહીં શેખુલ ઇસ્લામ હુગ્યવીનો મજાન છે, આ માહુમ નામના ડિગ (પ્રિન્સ-સર્જિટ) માં પણ પ્રખ્યાત છે આ શેખુલ ઇસ્લામ હુગ્યવના ગાદશાહ હતા આ ન ચાલીસ વર્ષ સુધી વગ-વુજુએ રહ્યા નથી વગર વુજુની હાલતમાં કોઈ પણ વખતે આમમાન તરફ જોતા નહોતા. ચીસ માણના નથે હમેશ તહરજુદની નમાઝ ગુજરતાહતા. ફરજને નમાઝ પઢતા માટે તાકીદ આપતા અને જે કોઈ પરવરદિઆની યાદ કરવાના આગમુ ગણાતા તેમને કેદ કરતા હતા તાજકાસાર સલાવવામાં હોશીયાર અને પાકા દીનદાર હતા કોઈ પણ માણુન જુલમ કરી શકતો નહિ જે જમીન આપના કબજામાં હતી તેમાંથી એકી પણ ખેતી વાવના પહતર રહેતી નહોતી. આપની હુકમતમાં જેટલી વસ્તી હતી તે બધી પૈન દડ સુધી હતી ચાર લગને.

માથી ફકીર કુકળ ગરીબ અને મીસકીન સુમારેને દર-
રોજ બુઢી બુઢી બાતના પકવાન ખાવાને મળતા હતા
શેખુલ ઇસ્લામ પોતાની બાતથી મેં તાલિબ ઈમોને સળક
પઢાવતા હતા તે સિવાય ખીલ આવેમે પલ્લ મઝહબી
તાલીમ આપતા હતા હુ આગ અઠવાડીયા સુધી અહીં
ગયો, ત્યાર્થી મને પુરાસાન જવાનો હુકમ થયો.

પુરાસાન—અહીં ખવાબ મોદ્દહચિન્તી (રે. અ) ને
મઝાર છે હુ આ શહેરના જેટલા વખાણ કરે તેટલા
ઓછા છે આ શહેરને જન્મ (સ્વર્ગ) સમાન કહી શકાય
આપના રોજા ઉપર નર વગ્ન છે દર વરમે જે તાલિબો
આવે છે તેમાના મસ્ત, કે હોશીયાગ હોય તે નઘળા ખુદા
પરસ્ત થઈ બાય છે ખવાબ હાડન દરવેશ નમાઝ મગ
કિયામા બેઠા ચોદ વિદ્યા (ઈદમ) ની ખબર ગળે છે જે
માણસ આપની પાસે સળક (પાઠ) લે છે તેને ચોડા જ
દિવસમા બાતિની મકાશિક્ષા (લેદ) જણાય છે મહેતર
ખીઝર (અ. સ) ખવાબ હાડનથી દરરોજ સુલાકાત
કર્યા આવે છે, મે આપની સેવામા ગ્હીને સુરથે કહેડની
તક્વીર પઢી ત્યાર્થી મને મશહદમા હઝરતઅલી મુસા
રજા (અ. રે) ની ખીદમતમા હાજર થવાનો હુકમ થયો.

મશહદ—મે ત્યાં જઈને બેચું કે દરવેશ કેટલાક
આધળા દેખતા થાય છે હઝરત ખવાબ મઝહૂફ કરખી
(રે. અ) ની કબર, હઝરત અલી મુસા રજા (રે. અ) ની

પગાતી તરફ છે આપના મનાકિંબ અને કરામતનું વર્ણન કરવું અશક્ય છે કોઈ માણસ ખગ અત કરણથી સલામો અલયકુમ કહે છે તો તેને વઅલયકુમ સલામ જવાબ મળે છે જે વુઝુ કરીને સો તથા તેથી વધારે પાનસો વખત હરદે શરીફ પઢે છે તેમા ખાસ કરીને જુમેરાતે (ગુરુવાર) હરદ શરીફ પઢનારની મુરાદ પુરી થાય છે 'મે ત્યા રહીને બે ચિલ્લા કર્યા, ખુલ્લી રીતે આપના દીદાર જોયા અને ત્યાથી મને ઈસ્તમખોલ જવાનો હુકમ થયો.

ઈસ્તમખોલ—આ શહેર ઘણું મોટું છે. દસ દિવસ સુધી અમે ર્યા ત્યારે એક છેડથી બીજા છેડા સુધી પહોંચ્યા. આ શહેર ઘણું જોવા લાયક છે એક ગુમખદ એટલો મોટો છે કે તેમા ત્રણસો સાઠ દરવાજા છે, જેટલા અવલીયા અને પરગમખરો હુન્યામા થયા, તેમની તસવીરો બનાવીને તેમા લગાડી ગુમખદને પુતખાના જેવું બનાવી દીધું છે મેહતર ઈસા [અ સ] ની ઉમ્મત તેમની પૂજા કરે છે તોરેત તથા ઈનજીલ નામની કિતાબો પણ વાંચે છે ચાર મહિના સુધી રોજઓ રાખે છે ધોખા અને તલનુ તેલ ગરીબ તથા અમીર વાપરે છે કોઈ જીવવાળો વસ્તુ ખાતા નથી મઝદાઓને બાળતા નથી પણ મુસલમાનો પેઠે કબરમા દાટે છે પરવરદિગારની યાદમા પ્રયાસ કરે છે એમની કેટલીક રીતભાત પસંદ કરવા લાયક છે હું ત્યા કેટલાક દિવસ રહ્યો અને તજવીજ કરતા માલુમ પડ્યું કે માત્ર રસુલે ખુદાની તસવીર તેમનાથી બનાવી શકાઈ નહિ મેહતર

મુસુફ [અ સ] ની મૂર્તિ ઉપર વધારે પ્રેમ રાખે છે એ મૂર્તિ આગળ રગબેરગી પકવાન ધરાવી પોતાની પ્રીતિની એક ખીબા ઉપર સરસાર્ધ મેળવવાને લીધે એક ખીબામા વેર ઉત્પન્ન થાય છે મને ત્યાં જુઠા અને સાચાઓની સારી રીતે ઓળખાણ થઈ ગઈ ને મેં તેમને સારી રીતે પાગળી લીધા ન્યાથી મને સરીરહ શહેર તરફ જવાનો હુકમ થયો.

સરીરહ—આ શહેરમા હઝરત ખવાબ અખીનો મઝાર છે આપે પોતાની હયાતીમા ત્રણ વખતે ઉઘાડા પગે ચાલીને હજ કરી- ચોથી વખતે એક બિલાડી અબલક રગની પણ શેખ સાહેબની સાથે હતી જે મુસાફરો દર દેશાવરથી શેખ સાહેબની પાસે આવતા હતા, તેમની શેખ સાહેબને ખબર આવતી હતી, કે આટલા માણસો આવે છે માટે આવનાર મુસાફરો માટે ખાવાનું તૈયાર કરાવતા એક દિવસે બિલાડીએ કહ્યું કે દસ માણસો આવે છે પણ મુસાફરો આવ્યા ત્યારે અગ્યાર હતા શેખ સાહેબે વિચાર કર્યો કે આ વખતે બિલાડીની વાત થા કારણથી ખોટી પડી જ્યારે ખાવાનો વખત થયો ત્યારે બિલાડીએ પેલા અગ્યારમા મુસાફરને પોતાના નખો વડે ઘાયલ કરી દીધો. શેખ સાહેબે નોકરોને હુકમ કર્યો કે આ માણસનો ખિરકો ઉતારી દો જ્યારે ખિરકો ઉતારી લીધો ત્યારે તેના ગળામા જનોઈ નાખેલી હતી પેલા દસ જણાએ અરજ કરી કે આ માણસ અમારી સાથે દસ વરસથી ફકીરના વેશમા ફરે છે પણ

અમને ખબર નહોતી કે આ માણસ મુસલમાન નથી કારણ કે એ દરરોજ અમારી સાથે નમાઝ પઢતો હતો, તેમજ રોઝા પણ રાખતો જનોઈવાળો માણસ ઝખવાણું પડી ગયો, અને પહેરેલી જનોઈ તરતજ તોડી નાખી અને શેખ સાહેબના હાથે મુસલમાન થઈ તેમની સેવા કરવા લાગ્યો. મે મજબૂર શેખ સાહેબની ઝયારત કરી, ત્યાંથી મને શહેર હંમ્મા તરફ જવાનો હુકમ થયો.

હંમ્મા—આ શહેરમા એક લાખ છ હજાર બહાદુર મુસલમાનોએ ચાહુદી તથા પરધર્મીઓ ઉપર ફતેહ મેળવી તેમના નામ નીશાન મટાડી દીધા આ શહેરથી વીસ વીસ ગાઉ સુધી ચારે બાજુ ઈસ્લામી ધર્મ પાળનારા વસતા હતા અઝનો અવાજ દૂર દૂર સુધી સભળાતો હતો. આ શહેરથી બહાર સિકદર બુલકરનેને એક મોટી ઇમારત બંધાવી છે આ શહેરમા માણસ, પશુ, પખી અને જગલી જનાવરો પણ સુખે રહી શકે છે એક બીજાને કોઈ હુ બહેતા નથી આ શહેરમા ઈસ્લામી ધર્મના દુશમનો રહેતા નથી ઘણા તાલીબ ઇલ્મો અહીં બુદ્ધા બુદ્ધા ઇલ્મ શીખવાને આવે છે વીસ મદ્રસાઓ ચાલે છે જેમા બુદ્ધા બુદ્ધા ઇલ્મ શીખવાડે છે ત્રીસ મકતબો છે, જેમા બાળકો ફકત કુરાને શરીફ શીખે છે બસે હુજરા (કોટડીયો) છે જેમા પરવરદિગારની વાદબુદ કરનારાઓજ રહે છે આ શહેરની ચારે બાજુ પાણી પડે છે, તેથી ખેતીવાડી બહુ જ સારી રીતે થાય છે.

ચારો તથા પાણી પુષ્કળ મળવાથી પશુ પક્ષી તથા જળ-
ચળ પ્રાણીઓ સારા થાય છે હું પણ સર્વેનો સ્વાદ ચાખી
શુકરાનો અદા કરતો રહ્યો ત્યાથી મને બરૂચા શહેર તરફ
જવાનો હુકમ થયો.

બરૂચા-અહીં હુરબરોઇનો મઝાર છે જે હઝરતના
વખતમા હઝરત અમીર હમઝાના સ્નેહહી અને નોકર હતા
આ કસબો ઘણો આખાદ છે વેપારી અને ખેડુતોની વસ્તી
વધારે છે મોદાગરો અને ખેડુતો પોતાની ઉપજમાથી એક
ભાગ ધર્માદા તરીકે જુદો કાઢે છે ઝકાત પણ બરાબર
કાયદા પ્રમાણે કાઢે છે, તેથી ગરીબ ગરબાઓ પણ માલ-
દાર થઈ ગયા છે અને સારી રીતે પોતાનું ગુજરાન ચલાવે
છે આ કસબામા ચોર કે લૂટારાઓ રહેતા નથી, સ્ત્રી
પુરૂષો ઇમાનદાર અને સારી ચાલથી ચાલવાને વધુ પસંદ
કરે છે, દરેક જણ પગ્વગદિગારની પોતાથી બની શકે તેટલી
બદગી કરે છે બધા હુન્ફી ધર્મ પાળે છે ગાયનને વધારે
પસંદ કરે છે, હું પણ કેટલાક દિવસ આ કસબામા રહ્યો,
ત્યાથી મને શહેર ગજાઈ તરફ જવાનો હુકમ થયો.

ગંજહ-અહીં મેં આવી વાત સાંભળી કે એહમદ
નામના હાજીયુલ હરમેન થઈ ગયા જે હમેશા દારૂના
નિશા જેવી હાલતમા રહેતા હતા અને શુકવારે (જુમા)
મીઝાન ઉપર ઉભા થઈ ખુતબો પઢતા અને વસીયત કરતા
કે જ્યારે હું મરી જાઉં ત્યારે મને ચોખખા દારૂથીજ ગુસલ
(નહવરાવવું) આપજો એ તે સુરીદાએ તેજ પ્રમાણે કર્યું

બીજી વસીયત આપે એ કરી હતી કે જ માણસ દાડ પીવાનું છોડી દેવા ચાહતો હોય તેણે મારી કબર ઉપર એક દાડનો શીશો રેડી દેવો, જેથી તેની દાડ પીવાની ટેવ દૂર થઈ જશે કોઈ દિવસ એવો જતો નથી કે આપની કબર પણ પાચ પચાસ દાડની ખોતલો ખાલી થતી ન હોય આમ કરનારની દાડ પીવાની ટેવ છુટી જાય છે

આ શહેરના બાદશાહનું નામ અબુસમદ હતું જેણે (યુસીફી) ગાયનની ગરજાત કરી હતી એ ખી રીતે ગાયનનો પાઠ એ બાદશાહ જાતે શીખવાડી શકતો હતો હાજ એહમદની દરગાહમાં ગુરુવારે લગભગ ત્રણ હજાર માણસો એકઠા થાય છે અને ગાયન સાંભળે છે કેટલાકને હાલ ચઢી જાય છે અને તેમાંના કેટલાક મગ્ત થઈ ફૂંદવા લાગી જાય છે જુદી જુદી જાતના વાજીર બનાવી વગાડે છે મુરીદો અનાજ લાવીને ગધે છે અને લોકોને ખવરાવે છે હઝગત શેખ બદરુદ્દીનનો મઝાર પણ અહીંજ છે આપના રોજા પાસે એક હોઝ (કુ ડ) છે જેમાં જુમેગતે ગત્રે (ગુરુવારે) એટલે જુમાની રાત્રે પાણી ભરાઈ જાય છે લોકો તેમાંથી પાણી ભરી જઈ પોતાના ઉપયોગમાં લે છે પીએ છે લૂગડા ધૂએ છે તે હોઝ જુમેરાતની રાત્રે મુખીમાં ખાલી થઈ જાય છે અને પાછો જુમાને રાત્રે ફરતે ખુદા અને એ ખુશ્તી ગંજની બરકતથી પાઠો ભગઈ જાય છે, હાજ એહમદના મઝાર પાસે એક ખાડો છે તે કેટલો ઉંડો છે તેની કોઈને ખબર નથી આ ખાડામાં એક અઝગર રહે છે તે સાપોનો

બાદશાહ કહેવાય છે તે એટલો મોટો છે કે દૂરથી જોના
રને એક કાગા પહોડ જેવો જણાય છે એ ખીડા ઉપર
એક ઢાકણું છે તેથી તે હમેશા વાસેલું રહે છે પણ કોઈ
વખતે ગાયનનો અવાજ તે અઝદહાના સાલગવામા આવે
છે ત્યારે જોર કરીને ઢાકણું ભાગી નાખી બહાર નીકળી
ગાયન સાલગવાને ગમે ત્યા પડી રહે છે જ્યારે ગાયન બદ
થાય છે ત્યારે પાછો ખાડામા ચાલ્યો જાય છે પણ કોઈને
ઈજા આપતો નથી આ શહેરની શોભા ઘણી સારી છે
ત્યાથી મને કીલ્લો ખેખર તરફ જવાનો હુકમ થયો.

કીલ્લો ખેખર—દરવેશોની મોટી જમાત સાથે હું
ત્યા જઈ પહોંચ્યો, ખેખર એક મોટો કિલ્લો છે જેનું
ખારણુ એક હજાર મણુ સોનું બગ્ચીને બનાવેલું છે આ
કિલ્લાની ચારે બાજુ મીત્તેર ગજ પહોળી ખાઈ છે અહીંના
રાજા ઈસ્લામી નહોતો, તેથી કરીને મુસલમાનોને લુટી લઈ
મારી નાખતો હતો આ કિલ્લાને હઝરત અલી (રફી) એ
ફતેહ કર્યો હતો જ્યારે અઢાઈ કરી ત્યારે કિલ્લા પાસે ઉભા
રહીને એક હૈદરી નઅરો માર્યો, જેની ગર્જનાથી ખારણુ
એકદમ ટૂટી પડ્યું, તે ખારણુને બદલ (ખાઈ) ઉપર મૂકીને
પુલ બનાવી ઈસ્લામી લશ્કર કિલ્લામા દાખલ થયું હતું
રાજાના એ મી હજાર માણસો માર્યા ગયા કેટલાકે ઈસ્લામી
ધર્મનો સ્વીકાર કર્યો. મસજીદો બનાવી તેમા અઝા (બાગ)
આપનારા મૂકવામા આવ્યા કિલ્લામા અને તેની ચારે બાજુ
ઓગણીસ ગાઉ લાખી અને સત્તર ગાઉ પોહળી જમીન ઉપર

વસ્તી હતી પણ હવે તો થોડી વસ્તી રહી ગઈ હતી અને આકીનો ભાગ ઉજડ થઈ ગયો હતો અહીં માણસના આકારે દેવ હતો, જેનો ઘેગવો ૧૧૦ ગજનો હતો જેનું મોઢું એક મોટા ખાડા સમાન અને દાંત હાથીના દાંત જેવડા હતા જ્યારે એ શહેરમા આવી જતો ત્યારે ૧૨૦ માણસોને પોતાની બગલમા હાથ વડે દબાવી જ ગલમા લઈ જતો અને એક પછી એકને રાધીને ખાઈ જતો લોકો આ આકૃતથી બહુજ ખીતા હતા જ્યારે હું ત્યાં ગયો ત્યારે શહેરના માણસો મારી પાસે આવી કરગરવા લાગ્યા અને કહેવા લાગ્યા કે એા સર્વરે કાએનાતના કુજદ અમે આપના વડીલની ઉમ્મત છીએ ઈસ્લામી ધર્મ પાળીએ છીએ પણ અમારા વડીલો પગધર્મી હતા અમારા ઉપર આ આકૃત આવી પડી છે, એ આકૃત માણસોને મારી નાખે છે તેની આગળ અમારૂં કશું ચાલતું નથી પાચ વરસથી આ આકૃત અમારા ઉપર આવી પડી છે, માતમે દહાડે આ બધા શહેરમા આવે છે અને ૧૨૦ માણસોને પકડી લઈ જઈ શેકીને ખાઈ જાય છે આથી શહેરમા કોઈ મુખે રહી શકતો કે ખાઈ પી શકતો કે ધધો રોજગાર કરી શકતો નથી લોકોના દુખની વાત સાંભળી મને દયા આવી, મુસલમાન એક બીજાના ભાઈ છે મેં લોકોની આકૃત દુર થવાને પરવરદિગારની જનાબમા હાથ જોડી અરજ કરી પરવરદિગારે મારી અરજ કબુલ કરી મેં શહેરના માણસોને કહ્યું જ્યારે એ આકૃત શહેરમા આવે ત્યારે મને

ખખર આપજો એક દિવસે અમે નવારની નમાઝ પઢી
 વઝીફો પઢી રહ્યા બાદ ઇશારાકની નમાઝ અદા કરી ગયા
 હતા એટલામા શહેરના લોકોને કુર્યા કરતા જોયા એટલે
 અટ ફકીરો નાથે તે આફતની સામે ગયા ચાર ગાઉ છેટેથી
 એ આફત એક કાળા ડુગર મમાન જણાવા લાગી. માણ-
 મોને મે ત્યાજ રોકી દીધા અમે આગળ વધ્યા અને
 આફત પણ અમારો સાથે અલમસ્ત હાથીની પેઠે ઝોળા
 ખાતી અમારી સામે ચાલી આવતી હતી. જ્યારે આફતે
 જોયું કે આમા તો બધા ફકીરો છે, પણ કોઈ દુન્યાદાર
 નથી એટલે ત્યાજ અટકી પડી અમે આગળ વધ્યા એટલે
 તેણે માથુ નમાવી સલામ કરી પછી તે આફત કહેવા
 લાગી કે ઓ ફરજદે રસુલ! મારા પેટમા એટલી અમી લાગે
 છે તે ગરમીને લીધે કોઈ પણ પ્રકારે માફ પેટ ભરાતુ
 નથી માટે મારી ભૂખની આપદા દૂર કરી દો ગામના
 લોકો પણ મારી ભૂખના લીધે દુખી થાય છે મે આફતની
 અરજ સાબળીને ઝેનુલ આબેદીન ખાશી જે તાલિમે હક
 હતા તેમની પાસે રોટલી માગી તેમણે મને એક સુખી
 રોટલીનો કડકો આપ્યો તે મે તેને આખી ખાઈ જવા
 કહ્યું, એટલે તે આફત સુખી રોટલીનો કડકો ખાઈ ગઈ
 અને પાણી પીધુ એટલે તેનું પેટ ભરાઈ ગયું, એટલે
 અરજ કરી કે મે એવો વિચાર કરી રાખ્યો હતો કે જે
 માણસ આ મારી ભૂખનો દુખ ટાળશે તેજ માણસને હું
 મારા મુરશદ તરીકે માનીશ અને તે જે હુકમ આપશે તે

પ્રમાણે જીવતા સુધી ચાલીશ મેં ડહું કે ચાલો થોડા દિવસ અમારી સાથે રહો. અમે તેને લઈને શહેરમા આવ્યા એ આફતની ખોરાક માત્ર એક રોટલી જેટલીજ થઈ ગઈ અને દરેક વખતે પરવરદિગારની યાદ જીજ કરવા લાગી તેથી તેનો પણ માન મરતબો વધી ગયો. અને પોતાના ગુન્હાઓની તોખાહ કરી ઇસ્લામ ધર્મ ડખુલ કરી પાચમે વરસે મરણ પામી, આ આફત યાજીજ માજીજની કોમ-માની ઓલાદ હતી એનો કદ આદ જેટલો ઉચો હતો પણ એના નસીબમા ઇસ્લામ ધર્મ લખેલો હોવાથી અતે તેની ઇચ્છા પરવરદિગારે પૂરી કરી અને ફકીરોની ખતે તેને ફેજ પહોચ્યો. ત્યાથી મને ખદખશાન તરફ જવાનો હુકમ થયો.

ખદખશાન—આ શહેર એક ઉચા પહાડ ઉપર વસાવેલો છે પહાડ ઉપર પરવરદિગારની યાદ ડગ્નારાઓ ખય છે પહાડની ઉપર સાજની વખતે દીવો થાય છે પણ એ દીવો કોણ સગળાવે છે તે જણાતુ નથી પહાડ ઉપર યાદે હક કરનારાઓના અવાજ બહુ જોરથી સભગાય છે આ જગ્યા ઘણી ભયકર હોવાથી સાધારણ દુન્યાદાર માણસ ત્યા જઈ શક્તા નથી હઝરત રમુલે ખુદા (સ અ. વ. સ) આ પહાડ ઉપર તશરીફ લઈ ગયા હતા તેથી આ જગ્યા ઘણી પવિત્ર અને મુબારક મનાય છે પહાડ ઉપર ડેટલાડ મરદાનેખુદા જેઓ પડદાપોશ રહે છે તેમની સાથે મારે મુલાકાત થઈ, ત્યાથી મને શહેરે ખવારઝમ જવાનો હુકમ થયો.

પવારઝમ-અહીં હજગત શેખ નજમુદ્દીન કુખરાનો મજાન છે આ શહેર ઉપર ઉજબુક જાતના મુગલોએ ચઢાઈ કરી શહેરને ખેદાન મેદાન કરી નાખ્યું હજરત શેખ ફરીદુદ્દીન અત્તાર પણ આજ લોકોના હાથે શહીદ થયા હતા માથા ને શરીર ઉપરથી જુદો કરી હાથમા ત્રાલી વાતો કરતા હતા જીકુન નદીમા થઈને એ શહેરમા દાખલ થયા હતા જ્યારે કાફરોએ મઝકુર શેખ માહેબની આવી કરા મત જોઈ ત્યારે બધાએ ઈસ્લામી ધર્મ કબુલ કર્યો અને બહુ ખરચ કરીને આપનો સુદર રોઝો બનાવ્યો અને તેમની મુરીદી ધાગણુ કરી શેખ શાહેબના લગરખાનામા દરરોજ જુદી જુદી જાતના પકવાન ગંધી ગરીબ, મીસકીન અને ફકીર કુકરાઓને વહેચવામા આવે છે આ શહેરમા સુલતાન ફખરુદ્દીન આદીલ બાદશાહે એક મોટી સુદર મસજીદ બનાવી છે પણ તે સંપૂર્ણ રીતે તૈયાર થઈ શકી નથી આ મસજીદ પાસે ઘણો ઉંડો હોઝ બનાવેલો છે જેનાથી લોકોને ઘણો ફાયદો થાય છે આ મસજીદની દરેક મહેરાબ (કમાન)મા જુદી જુદી જાતના જવાહીરો જડેલ છે સોનેરી પચ્ચીકારી કરી છે આ મસજીદની શોભા જોઈને હિંદુસ્તાનમાના કોઈ કોઈ બાદશાહે પોતાના મહેલોમા જવાહીર જડાવ્યા હતા ઈમામ શાફઈ (રે અ) એ આ મસજીદમા ન છુટકે નમાઝ પઢવાનો ફતવો આપ્યો છે આ જગ્યાએ પરવઠીગારની કુદરતથી વરસાદમા સોનું અને જવાહીર વરસ્યા હતા, અને એ વરસાદથી લીલી ઘાસ

ભગી નીકળી હતી જે ગાય લેસો અહીં ઉગેલો ઘાસ ખાય છે તેમના દુધમા મીઠાશ વધારે હોય છે આ શહેરમા ચાર ગાઉ જેટલો મોટો બજાર છે આ શહેરને સુલતાન સિક-દરે જીકુન નદીના ટાપુ ઉપર આબાદ કર્યું હતું અહીં કુતુબ તારો (ધ્રુવ) ખરાબર માથા ઉપર જણાય છે આ જગ્યાએ માત્ર હુનીઆની મુસાફરી કરનાર સિવાય બીજા કોઈ જતા નથી હું એ જગ્યાએ ગયો હતો ત્યાંથી મને એરાફ તરફ જવાનો હુકમ થયો.

એરાફ—અહીં પહાડ ઉપર હઝરત ખવાબ અબદુલ્લા અન-મારીનો મઝાર છે આ પહાડમા ૪૦ ખો [ગાર] ખાનવેલી છે દરેક ખોમા આપે એક વસ્ત્ર રહીને ચાલે ઇલાહી કરી છે ખાવા પીવાનું સઘળું તર્ક કરી દીધું હતું એક દિવસે રાત્રે ગેબથી અવાજ આવ્યો કે ઓ અબદુલ્લા ! તું શું માગે છે આપે, અરજ કરી કે મારી દરગાહમા હમેશા દીવો બળતો રહે ત્યારે હુકમ થયો કે તમારી લાકડી આ પહાડપર પટકો, જંથી તમને મારી કુદરત જણાશે આપે પહાડ ઉપર લાકડી પટકી એટલે પહાડમા એક ખાડો પડી ગયો અને તે ખાડામાથી જુદી જુદી જાતના જવાહીર નીકળવા લાગ્યા ઘણા સોદાગર ત્યાં જઈને એ જવાહીરનો વહેપાર કરે છે આપના આસતાનામા ૧૫૦ આલેમો રહે છે, આપના મદ્રસાઓમા ૧૪૦ વિદ્યાર્થીઓ (તાલિખુધઈલિમો) સબક લે છે દરેક તાલિખ-ઈલિમને લગરમાથી ખાવાનું મળે છે અહીં ખવાબ મેહમુદની

મુખારક જાત વડે કુણા લોકોને કાયદો પહોંચ્યો છે જુદી જુદી રીતે યાદ ઈલાહી કરતા શીખવાડ્યા છે પેગમબરે ખુદા (સ અ વ સ) એ ફરમાવ્યું છે કે માણસનો જે દમ (શ્વાસ) પરવરદિગારની યાદ વગર લેવાય તે મડદા જેવો છે તેમજ હદીસે કુદસીમા પણ કહેલું છે કે ઓ માણસ જાત ! તમારો દમ મારો નથી છે જો તુ તારા દમને મારી યાદમા ખરચ કરે તો તે યાદ તને મારાથી મેળવે છે અને જો એ દમને મારી યાદ વગર લે તો તે મારા નખીને કતલ કર્યા જેવો ગણવેા અને જેણે કતલ કર્યો તનો હિસાબ કયામતને દહાડે હુ બરાબર લઈશ

ખાખા મેહમુદ પણ વાઝેઝમા ઘણી વખતે ફરમાવતા હતા કે જે તાલિખ છે તેણે દમ હોશીરી સાથે લેવો જોઈએ અને જે દમ અદર બહાર આવજા કરે છે તેને માટે એવાજ વિચાર રાખવો જોઈએ કે અદર ગએલો દમ પાછો બહાર આવશે કે નહિ અને બહાર ગએલો દમ પાછો અદર આવશે કે નહિ કારણ કે મોતની માણસને બબર નથી કે કયા સેકન્ડમા આવી જશે. માણસનું હૃદય (દીલ) યાદે ઈલાહીથી જેટલું રાજી ખુશી રહે છે તેટલું દુન્યાની કોઈ પણ વસ્તુથી સુખી રહી શકતું નથી આ સ્વાદ તો યાદે ઈલાહી કરનારાઓજ જાણે છે દુન્યાદારને તેની બબરજ નથી લોઢા ઉપર જેવી રીતે ચઢેલા કાટને સીકલીબર સાફ કરી ચળકતો બનાવી દે છે તેવીજ દુન્યાદાર માણસ દુનીયાની બબ જબબમા ફસાઈ જવાથી તેના

દીલ ઉપર કાટ આવી જાય છે એટલે અધકાર છવાઈ જાય છે તે અધકાર અને કાટ પીર મુરશદ અને ખુદા-પરસ્તોની સેવામાં રહી યાદે હક કરવાની રીતો જાણી તે પ્રમાણે પરવરદિગારની યાદ કરવાથી દૂર થઈ જાય છે અને તેના દીલમાં મુરનો દરિયો લહેરાતો દેખાય છે મે પણ તેઓ સાહેબની બીદમતમાં રહી યાદે હક કરવાની રીતો શીખી અને તે પ્રમાણે ઝીકે ઇલાહી કરવા લાગ્યો જેથી મને માલુમ પડ્યું કે દીલ માસ (ગોસ્ત) નો લોથો માણસના શરીરમાં ડાબી તરફ કુદરતે મૂકેલો નથી પણ તે પરવરદિગારના ખાસ રહેઠાણની જગ્યા છે ત્યાંથી મને તથેઝ જવાનો હુકમ થયો.

તથેઝ-અહીં હઝરત શમ્સતથેઝનો મઝાર છે, મે અહીં કેટલાક દિવસ રહી પરવરદિગારની કુદરતનો તમારો જોયો રાત્રે મુર વરસે છે આ દરગાહ પરથી ઘણા લોકોને ફેઝ પહોંચ્યો છે મનની મુરાદો પુરી થાય છે અહીં સુલતાન મુબારક નામે ઘણો ઈન્સાફી બાદશાહ હતો, બધો દેશ તેના કબજામાં હતો એનો ખબરનો જવાહિરોથી બરેલો હતો આ બાદશાહની જાતે કોઈને ઇજા થઈ નથી વેપારીઓ જુદી જુદી જાતનો માલ વેપાર કરવાને લઈ જતા હતા અને ધારા પ્રમાણે ભાગ આપતા હતા બાદશાહ પોતાની જાતે તપાસ કરીને હકદારોના હકો અપાવતો હતો આ બાદશાહના વખતે કોઈ માણસ એક બીજા ઉપર જુલમ કરી શકતો નહોતો એનો ઈન્સાફ જગજહીર હતો.

પાંચ વખતની નમાઝ ઉપગત તહજ્જુદ, ઇશરાક તથા થાસ્તની નમાઝ કોઈ વખતે (કઝા) જતી નહોતી. કોઈ વખતે વઝુ વગર રહેતો નહોતો. અઝનો અવાઝ ચાર ગાઉ સુધી સભળાતો હતો. જે સાબળી મરદ તથા ઓરતો નમાઝ પઢવાને તૈયાર થઈ જતા હતા.

આ શહેરમા શેખ ઇસ્માઈલ અત્તાર નામે એક સખસ હતા જેમના ઉપર પ્રેમની અગ્નીએ પ્રવેશ કરેલો હતો. સરોદો વગાડીને પોતાનો ગુજરાન ચલાવતા હતા, જ્યારે રખાળ નામના વાળને વાગતો સાબળતો કે ત્રણ દિવસ સુધી બેભાન થઈ જતો. પોતાના શરીરની કઈ પણ ખબર ન રહેતી લોકો સમજતા હતા કે એ મરણ પામ્યો છે, અને જ્યારે તે બેભાન હાલતમા આહ કરીને કહેતો ત્યારે મોઢામાથી અણગારીઓ ઉડતી હતી. આખોમાથી આસુ નીકળતા નહોતા અને ખુમો પાડતો હતો કે હું બળી જાઉં છું, મારા ઉપર પાણી રેડે મે તેને મારી નજરે બેઠો હતો હું કેટલાક દિવસ તેની સોબતમા રહ્યો ત્યાથી મને મીરાન નામે પહાડ ઉપર જવાનો હુકમ થયો.

કોહો મીરાન-હઝરત શેખ નસીરુદ્દીન બરચશનો મઝાર આ પહાડ ઉપર છે દરગાહમા જેટલા માણસો હોય છે તેમને બધાને સરખો ભાગ મળે છે લગરમાથી બધાને ખાવાનું અપાય છે, આ પહાડ ઉપર એક સમ ચીરસ શહેર મધ્યમસરનો વસાવેલો છે આ શહેરમા બજારની બામણી બહુ મારી જોવા લાયક છે, વેપારની મઠાઈ પણ બહુ મોટી.

છે અહીં લોકો આવેમો, ફાંજેલો, હાણીજો વગેરે નેક અને ખુદાપરસ્ત છે, હલાલ રોઝી કમાઈને પોતાનું ગુજરાન કરે છે આ શહેરમા દારૂની એકે દુકાન નથી મેં આ શહેરમા રહેવાનો વિચાર કર્યો પણ મારી કીસમતમા અહીંનો દાણો પાણી નહિ હોવાથી થોડાજ દિવસમા મને જીન્ન શહેર તરફ જવાનો હુકમ થયો.

શહેરે જીન્ન-અહીં આખું શેખ સૈયદનો મજાર છે, આપે ચાલીસ વરસ સુધી એ પહાડ ઉપર ઉભા રહીને યાદે ઈલાહી કરી છે કોઈ વખતે બેઠા કે ઉઠ્યા નથી, રોજે રાખતા હતા અને એક ખજુરથી ઈફતાર કરતા હતા. ચાલીસ વરસ બાદ આપને પૂછવામા આવ્યું કે તમે શું ચાહો છો. આપે અરજ કરી કે ઓ પરવરદિગાર ! હું એટલું ચાહું છું કે ક્યામત સુધી મારો લગર [સદાવૃત] બારી રહે અને તેમા કંઈ પણ અડચણ આવે નહિ ગેબથી અવાજ આવ્યો કે ઓ શેખ સાહેબ ! જમાણી ડાળી તરફ જીન્નો કેટલાક પક્ષીઓ ઈડા, નાખશે તે ઈડા લઈને તમે સોદો ખરીદજો અને લગર બારી કરો ક્યામત સુધી તેના ખરચમા કમી થશે નહિ મેં તે યુજુર્ગની અચારત કરી ત્યાથી મને શહેરે ફરંગીયા તરફ જવાનો હુકમ થયો.

શહેરે ફરંગીયા-આ શહેર બહુ મોટું છે, અહીંયા બાદશાહ પાસે ૧૭૦૦૦૦ સવાર અને ૨૨૦૦૦૦૦ પાયદલ લશ્કર છે, આ શહેરમા બે હબાર દારૂ વેચનાર અને ત્રણ હબાર વેપારીઓ છે, દરેક વસ્તુ વેપારીઓને ત્યાં મળી શકે

છે આ શહેરમા એક ગુમબદ બનાવેલું છે તેમા તા. ૧૦ મોહરમને દિવસે બધા લોકો એકઠા થાય છે અને હઝરત ઈમામ હસન તથા હઝરત ઈમામ હુસેન [૨ અ] નું શહાદતનામું વાંચે છે સારા પકવાન રાધીને નયાઝ દેવડાવી તેનો સવાળ બન્ને સાહેબોની અરવાહ મુબારકને બખશે છે અને બધા સાથે મળીને તે નયાઝનો ઉપયોગ કરે છે. બૈરાઓ એકઠા થઈને ઘાટો કાઢી રહે છે અને મુઝીઓને લાઅનત કરે છે બ્યારે તે લોકો હઝરત મઆવીયાને ખોટું ખડું કહેવા લાગ્યા ત્યારે મે તેમને ખોટું બોલતા અટકાવ્યા કારણ કે તેઓ એક સહાબી છે તેથી તે લોકો મારાથી લડવો લાગ્યા પણ તેમા એક માણસ સારો આલમ અને સમજદાર મુનસફ મીઝાઝનો હતો તેણે મારી સઘળી હકીકત સાબળી મારીજ તરફેણમા ફેસલો આપ્યો જેથી હુ ફતેમદ થયો તેણે કહ્યું કે પરવરદિગારે કુરાને-પાકમા ફરમાવ્યું છે કે જો તમારામા ઝગડો પડે અને તમે ઇમાનદાર હોવ તો તે ઝગડાને પરવરદિગાર તથા રસુલે-ખુદા ઉપર મુકી દો, તે તેનો ફેસલો આપશે.

આ ફેસલો સાબળીને બધાએ તોબાહ કરી. બધા મારા પગે પડવા લાગ્યા મે કહ્યું કે ભાઈ! પરવરદિગારે ફરમાવેલું છે કે કદ પણ ઈબ્ન માલુસને પરવરદિગારના હુકમ વગર પહોંચી શકતી નથી મારનારા લોકો બદનામ થયા અને બન્ને સાહેબોને શહાદતનો દરબજો મળ્યો છે પરવરદિગાર કુરાનેપાકમાં બુલમગારો ઉપર લાઅનત

કરવાનો કરે છે પણ ખીજાઓને કોઈના ઉપર લગ્નનાત હુકમ કુરાનેશરીફ કે હદીસેશરીફમાં ફરમાવેલ નથી માટે જે લોકો ખુદાએ પાકના હુકમનો અનાદર કરે છે તે શુન્દે-ગાર થાય છે માટે સખર કરે અને આ બનાવની જગા તથા સજાનો સંબંધો આધાર પરવરદિગાર ઉપરજ મેલે. અને કઈ પણ ખોટું બોલે નહિ આ હકીકત સાબળીને બધા સુન્ની મુસલમાન બની ગયા.

અહી શેખ સદ્દૂદ્દીન નામના એક ખુજુર્ગ થઈ ગયા છે તેમની જાતથી ઘણા લોકો સીધે રસ્તે ચઢી જઈ ચાલે હક કરવા લાગી ગયા કોઈને કઈ અડચણ આવી પડતી તે મજકુ ખુજુર્ગ દૂર કરી આપતા ચાર વરસ સુધી ચેટ ભરીને ખાધુ પીધુ નથી એક દિવસે તેમને હુકમ થયો કે આ સદ્દૂદ્દીન તારી લાકડીને પહાડ ઉપર પટક જેથી તારી દર-ગાહનો નીવાળતીનો બગ્ચ નભી શકે આપે હુકમ પ્રમાણે લાકડી પટકી એટલે પથંગે લાગી ગયો અને તેમાથી જેતુ નર્તુ તેલ વહેવા લાગ્યું તે તેલ સોદાગરો લઈ બચ છે અને લગરનો સંબંધો બરચ તે તેલની આવકમાથી થાય છે બાજનો અવાજ સાબળીને સ્ત્રી પુરૂષો નમાઝ પડવાને આવે છે અને જમાઅતની સાથે બધા નમાઝ અદા કરે છે જુમાની નમાઝ બાદ હલકો કરીને પરવરદિગારની ચાલ બધા સાથે કરે છે હું થોડી મુદત ત્યા રહ્યો ત્યાથી મને મસહલસીરી જવાનો હુકમ થયો.

મસહલસીરી—જમને જોયું તો ત્યાંનો મહાન બુઝુર્ગ છે તે પરવરદિગારને પૂરેપૂરી રીતે ઓળખનાર આરક્ષિલાહ છે મહાન બુઝુર્ગોના જે આર મુકામ નાસૂત-મલકુત-જબરૂત અને લાહુત છે તે હુકામો પાર કરીને મુશ્શીદે કમિલ સાહેબે કુદરત અને અઝમતવાળા છે આ શહેરને ક્તેહ કરવા માટે જે લશ્કર આવતું ત્યારે આ બુઝુર્ગ કોઈને પણ કહી દેતા કે એક તીર દુશ્મનના લશ્કર તરફ ફેંકી દો, જ્યારે તીર ફેંકવામાં આવતું ત્યારે દુશ્મન હારી જતો અને લશ્કરનો ઘાણ નીકળી જતો જે અલણ માણસ એ બુઝુર્ગની પાસે દીની ઈદમ શીખવા જતો તે થોડી જ મુદતમાં આલીમ ફાઝલ થઈ જઈ પરવરદિગારની યાદ બુજ કરવા લાગી જતો વળી એ મહાન બુઝુર્ગ રાતની વખતે ગરીબ ગરબા મીસકીનો તથા મોહતાબેને જે રોટલી આપતા હતા તેમાં પૈસામાં રાખી રોટલી આપતા હતા. અને તે એવી રીતે આપતા કે તે વાત કોઈના જાણવામાં આવતી નહિ કેટલીક વખતે ચતીમો વગેરેને હલવાથી ભરેલી થાળીઓ પણ આપતા હતા આ રીતભાત જોઈને મને ચકીન આવ્યો કે બેશક એ ખુદા પરસ્ત મહાન બુઝુર્ગ છે કેટલાક દિવસ તેમની સેવામાં રહીને તેમનાથી ફેઝ હાસીલ કર્યો ત્યાથી મને શેખ અબ્દુલ્લા બલદાનીકને જવાનો હુકમ થયો.

શેખ અબ્દુલ્લા બલદાની રાત દિવસ પરવર દિગારની યાદ કરતા હતા. એમના મનાકિય (કવિતા) જગ ભહેર

છે એમના મુરીદો ઘણા હતા. આપનો એક મુરીદ જેનું નામ હુસેન હતું તેને બગીચામાં માળીનું કામ કરવા હુકમ આપેલો હતો એક દિવસ શેખ અબ્દુલ્લા બાગમાં ગયા, અને હુસેનની પાસે અનાર મંગાવ્યો, હુસેન અનાર લાવ્યો લાવેલો અનાર બહુ ખાટો હતો તેથી આપે હુસેનને કહ્યું આવો ખાટો જ અનાર લાવ્યો હુસેને જવાબ આપ્યો કે બ્યારથી આપે મને આ બાગના માળી તારીકે દેખરેખ રાખવાનો હુકમ આપ્યો છે ત્યારથી હાલ સુધી આ બાગની રખવાળી કરું છું પણ મને એની ખબર નથી કે કયા ઝાડના ફળ મીઠા છે અને કયા ઝાડના ખાટા છે હુસેનની આ વાત સાંભળી હુસેનને ઝટ પોતાની છાતી સાથે લગાવી તેના હકમાં દુઆ કરી અને પોતે પહેરેલો પેહેરન અને ઓઢેલી પાઘડી હુસેનને આપી કહ્યું કે તે મુરીદની જે ફરજ છે તે પૂરેપૂરી અદા કરી છે, પરવરદિગાર તેનો બદલો તને આપશે થોડીવાર પછી બન્ને જણ સાથે જ મરણ પામ્યા. જે માણસ ઝેવારત કરવાને બંધ છે તે પહેલા હુસેનની કબીર ઉપર ફતેહા પઢી શેખ સાહેબની ઝેવારત કરવાને બંધ છે, થોડા દિવસ હું પણ ત્યાં રહ્યો ત્યાંથી મને શેખ નજમુદ્દીન ઇસફહાની પાને જવાનો હુકમ થયો.

શેખ નજમુદ્દીન ઇસફહાનીએ મસજીદના મીઠાનું ઉપર ઉભા રહીને વાએઝ કરી. કુરાને શરીફની તફસીર સંભળાવી આપની વાએઝ સાંભળીને ઘણા માણસો આઘીમ બની ગયા. આપની વાએઝ સાંભળનારાઓમાં ચાર પાંચ

માણસોને તો હાલ ચઢી જતો હતો. રાતની વખતે ઓરતો વચ્ચે વાએઝ કહેતા અને યાદે હુકું કેવી રીતે કરવી તે શીખવાડતા હતા જે માણસ આપની સેવા કરવા રહેતો તે દુન્યાદારીના સઘળા કામોનો ત્યાગ કરતો હતો અને પરવરદિગારની યાદમા જ લીન થઈ જતો. થોડી મુદત સુધી હું પણ ત્યાં રહ્યો પછી મને શેખ ઝેયાઉદ્દીનની સેવામા જવાનો હુકમ થયો.

શેખ ઝેયાઉદ્દીનની સેવામા હું જઈ પહોંચ્યો, શેખ સાહેબ કુદરત આમિલ, આલીમ અને મહાન પુરૂષ છે, સવારમા નમાઝ પઢી રહ્યા પછી ૮૦ શાગિર્દીને કુરાને શરીફની તફસીર તથા હદીસનો સળક આપતા, સળક આપી રહ્યા પછી શિકાર કરવાને જતા બપોરે ૨૭ માણસોની સાથે જમતા હતા બપોરે ઝોહરની નમાઝ બાદ કબાલો અને મતરબોને બોલાવી સરોદ વગેરે સાલગતા આપને જ્યારે હાલ ચઢતો હતો ત્યારે શરીરનો દરેક ભાગ હાલતો હતો અને ચહેરાનો રંગ જુદી જુદી રીતે બદલાતો હતો આપની મજલીસમા એક બે માણસો ખુદા પરસ્ત થઈ જતા જેના ઉપર આપની મહેરબાની થતી તે વલી થઈ જતો હું પણ થોડી મુદત સુધી આપની સેવામા રહ્યો તેઓ સાહેબ મારા ઉપર મેલી મહેરબાની રાખતા હતા ત્યાથી મને શેખ શહાબુદ્દીન સાહેબની સેવામા જવાનો હુકમ થયો.

શેખ શહાબુદ્દીન સાહેબની સેવામાં હું જઈ પહોંચ્યો. તેમની ઉંમર આશરે ૭૨ વરસની હતી. ચહેરા ઉપરથી બુઝુર્ગી જણાતી હતી. આપે ઘણા વખત સુધી મક્કાશરીફમાં મુજવરી કરી હતી. દરરોજ મીઝબર ઉપર ઉભા રહીને વાએઝ નસીહત કરતા હતા. જે માણસ સમજી શકતો હતો તે બેભાન થઈ જઈ પોતાના પહેરેલા લુગડા ફાડી નાખતો હતો. આપ તે વખતના મુશર્રફે કમિલ હતા. આપની જાતથી લોકોને વણી ફાયદો થયો છે. આપ દરેક વખતે યાદે ઈલાહી કરતા, પાચ વખતની નમાઝ સિવાય તહજ્જુદ, ઈશરાક, ચાસ્ત, અદહા વગેરે નમાઝો તથા દુગાના પઢ્યા કરતા હું પણ આપની સેવામાં કેટલાક દિવસ સુધી રહ્યો મને પણ ઇબાદત કરવાની કેટલીક રીતો ખતાવી, ત્યાંથી મને મીસર જવાનો હુકમ થયો.

જ્યારે હું મીસર જઈ પહોંચ્યો ત્યારે ત્યાંના હાજીયુલ હરમેનુશશરીફન હાજી રૂકનુદ્દીન પરવરદિગાર તેમની કબરને પોતાના નુર (ચમકાટ) થી રોશન કરે અને બેહેસ્તમાં જગ્યા આપે સર્વ પ્રકારે સુખી હતા, એક સો ચાલીસ માણસ દરેક વખતે રક્ષણ માટે સાથે રહેતા હતા. વધારે વખત શિકાર કરવામાં ગાળતા. માણસોના મન હરણ કરવાની વિદ્યા સારી રીતે જાણતા હતા. તેમની આવક સતોષકારક હતી. પાચે વખતની નમાઝ તથા તહજ્જુદ હમેશ જમાઅત સાથે અદા કરતા હતા. તેમના સઘળા સ્નેહીઓ બધા સાથે એક જ દસતરખવાન પર જમતા.

હતા, દરેક માણસ પોતાના ગુન્હાઓની તોષા કરનાર પરવરદિગાર પાસે માફી માગનાર અને યાદે હકમા ધ્યાન લગાડનાર હતા ત્યાં ત્રણ મહાન યુગુર્ગો હતા. જેઓ તહજજુદ તથા દરેક વખતની નમાઝ અદા કર્યા પછી ઝિક્રેમલી કરતા હતા તેમણે ઘણી વખતે હજ કરી હતી અને ત્રીસ વરસ સુધી મક્કા શરીફમા વાએઝ કરતા રહ્યા. જે માણસ તેમની જમાતમા મળે છે તે દરેક વખતે યાદે ઇલાહી કરવાના રડી પડે છે અને તેની આખોમાથી આસુની ધારા વહે છે એક વખતે ઘણા જ સખત દુકાળ પડ્યો—વરસાદ બિલકુલ આવ્યો જ નહિ તેથી મહેરના સો નાના મોટાઓએ આપની રૂબરૂ હાજર થઈને હાથ જોડી અરજ કરી કે આપ પરવરદિગારની જનાબમા અરજ કરો આપની દુઆની બરકતથી પરવરદિગાર પોતાની રહેમતનો વરસાદ વરસાવે અને લોકો ઉપરથી દુકાળની આફત દૂર થાય આપે પહાડ ઉપર ચઢીને સાત વખત નીચેના શબ્દો પઢ્યા (યા રબ્બે તક તુલની બે ગદબિકા વલા તહલકની બે અઝાબિકા વલા તરદદેની મિમબાલેકા યા અલ્લાહો યા અલ્લાહો યા અલ્લાહો) હે પરવર દિગાર તુ તારા મઝબથી મને કતલ ન કર, અને સખતીઓના અઝાબથી મારી ન નાખ, અને તારા ખારણાથી મને પાછે ફેરવ નહિ, યા અલ્લાહ ! યા અલ્લાહ ! યા અલ્લાહ ! તેજ વખતે એટલો બધો વરસાદ આવ્યો કે ત્યાંથી લોકો મહા મુશીબતે ઘેર ગયા. એ વરસાદથી ખેતી

બહુ સારી થઈ લોંકા ધનવાન બની ગયા આપની સેવામાં જે માણસ પોતાની મુરદ હાસીલ કરવા આવતો તેની ઈચ્છા પૂરી થતી હતી, બીમાર માણસને ચાલીસ નામના તાવીજ લખી આપતા તેના ઉપયોગથી માદા માણસો સાબ થતા હતા. આપના હાથ જીભ અને નજરમાં એ ગુણ હતો, કે જે કામ કરવા ચાહતા તે કામ પરવરદિગારની મહેરબાનીથી થઈ જતા હુ કેટલા દિવસ સુધી તેમની સેવામાં રહ્યો અને ફેઝ હાસિલ કર્યો. ત્યાંથી મને શીરાઝ જવાનો હુકમ થયો.

શીરાઝ ઘણું મોટું શહેર છે બાગ બગીચા અને હવા ખાવાની જગ્યાઓ ઘણી સારી છે આ શહેરમાં ઘણા બુઝુર્ગોએ પોતાના રહેઠાણો કરેલા છે અને પરવર દિગારની યાદમાં પાતાની ઉંમર પૂરી કરી છે આ શહેરમાં એક ઘણી ખૂબસુરત અને દિલાવર ચોર છે જેની સાથે તે વાત કરે છે તેનું મન ઇશકે ઇલાહી તરફ લાગી જાય છે એક દિવસે હુ તેની સેવામાં ગયો તે મને જોઈને કહેવા લાગી કે ઓ વલદુન નથી (સ અ, વ સ) તુ ભલે આવ્યો, શાબાશ શાબાશ આવ આ નકામી નારીને જો જે માતમ પુરસી માટે બેઠી છે, હુ તેની પાસે બેઠી ગયો થોડી વાર પછી તેણે કુરાને શરીફની એક આયત પઢી જેનો અર્થ (તુ તેમની સાથે રહે કે જે રાત દિવસ પરવર દિગારને પોકારે છે અને તેનો દીલ્લર જીવાની ઈચ્છા રાખે છે તારી આખો એવા માણસોથી ફેરવીને દુન્યાની હયાતી અને શોભા તરફ દોડાવવી જોઈએ નહિ અને તે માણસનું

કહેવું તારે માનવું ન જોઈએ, કે જોણે પોતાનું મન પરવર દિગ્ગજની યાદ કરવાથી પાછું ફેરવી લીધું હોય અને પોતાના પેદા કરનારને ભૂલી ગયો હોય અને પોતાના મનની ઈચ્છાઓ પૂરી કરવાને દુન્યાની લાલચ અને લેભભા લપટાઈ ગયા હોય અને દુન્યાદારીના કામોમાંથી લગારે છુટો પડી શકતો નથી) આયત પઢી રહ્યા પછી તેના ચહેરાનો રંગ તરતજ ફરી ગયો અને મસ્ત બની ગઈ એ મસતીમાં એક ગઝલ ફારસીમાં પઢી ઠંડી સાસ ભરી તેની આખો-માંથી આસુની ધાર વહેવા લાગી. અને કહેવા લાગી એ મારા સરદાર તું બહુ ભારે કામ લઈને અહીં આવ્યો છે કોઈ મોટા મહાન પુરુષના બારણા ઉપર જા અને પૂરતો પ્રયાસ કર, આ કામ કઈ સહેલ નથી આ કામમાં બળ જવાની દરકાર કરવી નહિ અને તેને ટુંઢવા માટે અસલ સુકામે પહોચી જવું જોઈએ આ સાલણીને મને ખાતરી થઈ ગઈ કે આ સ્ત્રી નિંજાલુદલાહમાં રહી ચુકી છે (રગાહમાં), પીસતાલીસ સુપ્રી લોકો દરેક વખતે તેની પાસે રહે છે તેઓ આખી રાત જાગે છે અને અડધી રાતે વુઝુ કરીને તહજજુદની નમાઝ પઢીને ઝિક્રેન્લી કરવા લાગે છે અને ઘણી વાર સુધી આકાશ તરફ જોઈ રહે છે કોઈ કોઈ વખતે એ ઓરત તેમની પાસે આંખીને જાગૃત કરે છે એમની સાથે વાત ચીત કરવામાં માણસને ઘણો ફાયદો થાય છે તેમના વચનો માણસને બહુ મીઠાં લાગે

છે કોઈ કોઈ વખતે તો તેઓ વાતો કરવામા ખુબ આમળ વધી જાય છે હુ ઘણા દિવસ સુધી તેમની પાસે રહ્યો* એક દિવસે તે ચોરત મને કહેવા લાગી કે ઓ સૈયદ રસુલ (સ *અ વ. સ.) ના દીકરા તમારો જાતિની (છુપો) હિસ્સો શેખ શાહબુદ્દીન (ક ગી) ની પાસે છે, અને શેખ સાહેબને હુકમ થયો છે કે જે જગ્યાએ સૈયદ જલાલુદ્દીન ખુળાગી હોય ત્યા તેમને શોધી કાઢીને તેમનો હિસ્સો તેમને પહોંચાડી દો મને એ ચોરતના કહેવાનો પૂરેપૂરો ભરસો આવ્યો ફરી તેણે કહ્યું

હુ એક નમીખસ્ત ખતુમી રસદ * વરનહ સતાની ખસિતમ મી રસદ આ ચોરતની વાતોએ માગ મનપર ઉડી અસર કરી, હુ રાજ ખુશીથી તેમની પાસે ગહેવા લાગ્યો, અમે વાતો કરતા હતા તેવામા લોકો વાતો કરતા જણાયા કે આપણા શહેરમા હાજરત શેખ શાહબુદ્દીન નામે સુરાહ તશરીફ લાવ્યા છે અને પોતાના માણસોને હુકમ કર્યો છે કે સૈયદ જલાલુદ્દીન ખુખારીને ગમે ત્યાંથી* પણ શોધી લાવા શેખ સાહેબના માણસોએ મને જોઈ લીધો અને શેખ સાહેબને જઈને ખબર આપી કે સૈયદ જલાલુદ્દીન એક ચોરતનો દરગાહમા બેઠા છે થોડી વારમા શેખ સાહેબ ત્યા દરગાહમા આવી પહોંચ્યા અને મને જોઈને કહેવા લાગ્યા —

ના દીદ્યે રખત ઉમ્મ સોદાએ તુ વરઝીદમ * કારિગઝ.
 તુ ચુ બાશમ અકનું કે તુરા દીદમ—મુલાકાત કર્યા પછી
 મને કહેવા લાગ્યા કે એ નળી સાહેબની એલાદના, તે મને
 હઝરત રિસાલત પનાહની દરગાહમા શર્મસાર કયો તેથી
 મને તારી શોધમા નીકળવું પડ્યું ત્યાર બાદ મારી પાસે
 બેસીને કેટલીક શીખામણો આપી જેથી મારા મનની ઘણી
 શકાઓ દૂર થઈ શેખ સાહેબે પાણી પીધું અને થોડું
 પાણી પોતાના પીધેલામાથી બચાવી મને આપ્યું તે પાણી
 હું પી ગયો તેથી મારી ઘણી અડચણો દૂર થઈ ગઈ તે
 ઓરતનું નામ તાજબાતુન હતું તેણે અમારી મહેમાની
 કરી જુદી જુદી જાતના પકવાન રાધ્યા, ચોખાના રગ બે
 રગી પકવાન અમારી આગળ લાવી મૂક્યા જે જોઈને અમે
 સૌ અચ્ચો કરવા લાગ્યા ખાઈ રહ્યા પછી શેખ સાહેબે
 તકબીર કરી અને પોતાની મીસરી દસતાર મને આપીને
 મુબારકબાદી આપી શેખ સાહેબની સાથે એ ઓરતને
 ઘણી માયા થઈ ગઈ બન્નેની વાતચીતનો ભાવાર્થ
 ઘણાએ સમજતા નહોતા પણ જેઓ સમજતા હતા તેમની
 મુશીનું વર્ણન કરી શકાય નહિ, અમારી મજલિસમા ખવાબ
 ખિઝર પણ હતા, પણ તેમની બબર અમારા ત્રણ જણનેજ
 હતી હઝરત ખવાબ ખિઝર સાહેબ શેખ સાહેબને કહેવા
 લાગ્યા કે તમને ખુબારામા જઈ રહેવાનો હુકમ થયો છે
 આટલું કહીને તરતજ આજ્યા ગયા આ વાતની કોઈને
 બબર પડી નહિ કે ખવાબખિઝર ક્યારે આવ્યા અને ક્યારે

આદ્યા ગયા શેખ સાહેબે જુમાની નમાઝ બાદ મીઞ્બર ઉપર ઉભા રહીને વાએઝ કહી બાદશાહ તથા ઘણા આલીમો એ મજલીસમા આવ્યા હતા શેખ સાહેબની વાએઝ સાલખીને દરેકની આખોમા ઝગઝગીઆ ભરાઈ આવ્યાં વાએઝ થઈ રહ્યા પછી કેટલાક આલેમો તથા બાદશાહે શેખ સાહેબને અરજ કરી કે અમને આપના મુરીદ બનાવો. શેખ સાહેબે મુરીદ બનાવી પરવગદિગારની યાદ જુઝ કરવાના ગસ્તા બતાવ્યા અને અમે સર્વેને શરીઅત પ્રમાણે આલવાનો હુકમ કર્યો મારામા જે અહીંકારનો અશ હતો તે જતો રહ્યો અને પરવગદિગારની જદગી કરવા લાગી ગયા એ દિવસ પછી હઝરત શેખ શહાબુદ્દીન સાહેબે જુખારા તરફ જવાનો વિચાર કર્યો તે દિવસે સોમવાર હતો અને મને પણ હુકમ આપ્યો કે રજખશરીફના મહિનાનો ચાદ જોઈને તમારે પણ જુખારામા આવી જવું શેખ સાહેબના ચાદ્યા જવા પછી શીરાઝના બાદશાહ તથા આલીમો સાથે કેટલાક દિવસો સુધી વાતગીત થયા કરી બાદશાહની વાતો ઉપરથી મને ખબર પડી કે તે પણ સારો વિદ્વાન આલીમ અને આલીશ ઈન્સાફને પસંદ કરનાર છે અને તેજ કારણથી એ બાદશાહે એક આલીમ બુઝુર્ગના મુરીદ બનવાનું પસંદ કર્યું આ બાબતમા રસુલે ખુદા (સ. અ વ સ.) એ ફરમાવ્યું છે કે અવલીયાઅલ્લાહ એકજ જગ્યાએ બેશી રહેવાને હરામ સમજે છે બીજી જગ્યાએ કહ્યું છે, કે વઘ્દ ડોસા થઈ આવે તો પણ શીખો અને આ વાત એટલા ઉપરથીજ કહી છે

કે રસુલે ખુદા (સ અ વ સ) એ ફરમાવ્યું છે કે (યા રખ્ખે જિહની ઇદમા) (ઓ પરવરદિગાર મારા ઇદમમા વધારે કર.) રખ્ખેશરીફનો આદ જોઈ મે પણ ખુબારા તરફ જવાની તૈયારી કરી અને થોડાજ દિવસમા મોલવી સાહેબની સેવામા પહોચી ગયો. તેઓ મને જોઈને બહુ ગળી થયા અને કહેવા લાગ્યા કે એ વલદુનનખી (મ અ વ સ) આ શાહખુદીન બદલે ખુદાને પરવરદિગારે માત્ર એટલાજ માટે પેદા કર્યો છે કે મારી પાસે જે અમાનત મુકી છે તે તમને પહોચાડી દઉં પણ તમારા અસલ પીગ હઝરત રકનુદીન અબુલફતહ કુતબુલ આલમ ફઝુલલાહ ખીન ગૌમુલ આલમ શેખ બહાઉદીન કુરેશી સીધી (ક સી અ) છે અને તમારા માટે જે તુર્કી ટોપી અમાનત રાખવામા આવી છે તે પણ તેઓ સાહેબની પાસે છે ઇશિદતી અને તરબતી પીર તો ઘણા હોય છે પણ પીરે ઇરશાદ તો એકજ હોય છે જે પરવરદિગારની સુધી પહોચાડી દે છે, અજવાળુ દેખાડી દે છે ઓળખાણ કરાવવનો મગતબો ઘણો મોટો છે અને તેને આરફે/અલ્લાહ સિવાય ખીજે કોઈ ઓળખી શકતો નથી ઘણા જણ આશનાઈ (ઓળખાણ) ને સહેલ સમજે છે પણ આલીસ વરસ સુધી પણ મહેનત કર્યા છતાં પણ આશનાઈન મરતબા સુધી પહોચી શકતા નથી લાખી મુદત સુધી હું શેખ સાહેબની સેવામા રહ્યો તેઓ મારા ઉપર બહુ મહેરબાની રાખતા હતા રમઝાન મહીનાની ચૌદમી તારીખે મને બોલાવી પોતાની છાતી સાથે લગાવ્યો અને કહેવા લાગ્યા કે (ઓ પરવરદિગાર તોખા કરનાર અને માપી આહનાર શહાખુદીનને આ

સૈયદના પ્રતાપે બચાવી લે) આટલું કહીને તરતજ મગ્જુ પામ્યા
 અમો તેમને દફન કરવાના કામકાજમા રોકાયા, જે વખતે અમો
 જનાઓ લઈને ચાલવા લાગ્યા તે વખતે મને કેટલાક ફરિશ્તા
 તથા રસુલેખુદા (સ અ વ સ) પણ જનાઓ સાથે ચાલતા
 જણાયા. અને તેમની સાથે અસહાઓ પણ હતા. તે વખતે
 વરસાદ બહુ ભેરથી એકાએક વરસવા લાગ્યો. વરસાદના પાણી-
 થીજ અમે તેમની કબર બનાવી. અને કેટલીક મુદત સુધી હું
 તેમની કબર ઉપર મુજબર તરીકે રહ્યો. રાતની વખતે કબર
 ઉપર ઘણી રોશની થઈ જતી, ચારે દિશામાંથી ચાર શેખ
 તથા કેટલાક ફરીશ્તાઓ કબર ઉપર આવીને યાદે ઈલાહી
 કરતા હતા તથા કુરાને શરીફ પઢતા હતા. લોકોને ઘણું ફાયદો
 પહોંચતો હતો તેથી લોકો ફાતેહા માટે જે કંઈ લાવતા હતા
 તેથી ઘણા ગરીબ ગરીબા વગેરેને ખાવાનું મળતું હતું હઝ
 રત રસુલે ખુદા. (સ અ વ.) એ બાદશાહને ફરમાવ્યું હતું
 કે શેખ સાહેબની દરગાહ બહુ સારી બનાવ, તેજ પ્રમાણે બાદ-
 શાહે ઘણી સુદર દરગાહ બંધાવી આપી કેટલાક દિવસ સુધી
 મેં લગરખાનાનો ખતોબત્ત કર્યો, અને પાછળથી એ કામ
 શેખ સાહેબના મુરીદોને સોંપી દીધું હું હુન્યામા ઘણું ઠેકાણું
 ફર્યો છું, પણ આવી રળીઆમણી જગ્યા લાગ્યેજ મારા ભેવામ
 આવી હશે ખસરા, તખ્તેઝ અને શીરાઝ આ ત્રણે શહેર બેહીશ્ત
 સમાન છે તખ્તેઝમા એક મસજીદ છે જેના બારણા આગળ
 એક ગોખલા જેવું છે તે ગોખલા નીચે એક ખ્યાલો રાખેલો
 છે નમાઝનો વખત થાય છે ત્યારે ત્રણ ટકોરા વાગે છે, અને

એ ટકોગ એટલા બેરથી વાગે છે કે દરેક જણના સાલજવામા આવે છે અને તેનો અવાજ સાલજીને લોકો નમાઝ પડવાને મમજીદમા આવે છે આ ટકોરા માત્ર પાચે વખતની નમાઝ વખતેજ વાગે છે આ કામ કરનાર કારીગરની કેટલી મોટી યાદગાર છે બસરામા એક એવો મિનારો બનાવેલો છે જેના ઉપર ચઢીને મુઅઝઝન બાગ આપે છે તે ત્રણ મૈલ સુધી સલા-ળાય છે જેને સાલજીને લોકો મસજીદમા આવે છે અને શીરા-ઝમા એક એટલા ઉપર ત્રાબાની નોખત મૂકી છે જેને વગાડવાથી તરત વરસાદ આવે છે આવી કારીગરીવાળા શહેરો મારા જોવામા આવ્યા નથી ત્યાથી મને કિરમાન જવાનો હુકમ થયો.

કીરમાન-આ શહેરમા સાતસો મિનારા બનેલા છે આ શહેરના બાદશાહ હઝરત શેખ શુબ કિરમાની હતા એમના રોબની બાધણી ઘણી સારી છે આ રોબનુ બારણુ દર ગુરુવારે (બુમેરાતે) ઉઘડે છે અને તેજ દિવસે લોકો ફાતેહા પઢવાતથા નઝમનયાઝ ઉતારવાને બાય છે

આ બાદશાહના રોબના લંગરખાનામાથી અમીર ગરીબ-ફકીર-મુસાફર-લગડા-લૂલા-અપગ-વગેરેને ખાવનું મળે છે દરરોજ પદર હબાર ટટા (તે વખતનો સિક્કો) લગર થાય છે ગરે રોબમા વીસ દીવાઓ બળે છે, એક દિવસે હઝરત ખવાબ મુઅમ આપની દરગાહમા ફાતેહા માટે આવ્યા હતા જતી વખતે પદર હબાર દીનારની એક કોથળી જે રાતા રગની હતી રોબમાજ ભૂલી ગયા રોબથી

ચાર ગાઉ દૂર ગયા પછી 'એ કોથળી યાદ આવી તેથી જવાબ મુન્નમ કહેવા લાગ્યા કે એ હજરત શેખ શુબ કિરમાની સાહેબ અમારી ભૂલેલી કોથળીને અમાનત તરીકે સલાળી રાખજો જે દિવસે જવાબ મુન્નમે આવી રીતે કહ્યું તેજ દિવસથી રોબ્બામાંથી એક ભયકર અવાજ આવવા લાગ્યો. જેથી લોકો રોબ્બામાં જવાને ગભરાયા તેથી એ ખીકને લીધે રોબ્બાનું બાગણ બંધ કરી દીધું પાચમે વરસે જવાબ મુન્નમ ઝચ્ચત માટે આવ્યા બારણુ બંધ બેઠું પૂછવા લાગ્યા કે બારણુ શા કારણથી બંધ કરવામાં આવ્યું છે મુબવરોએ જવાબ આપ્યો કે રોબ્બામાંથી ભયકર અવાજ આવતો હતા અને લોકો અદર જવાને ડરવા લાગ્યા તેથી દરવાજો બંધ કરી દીધો છે જવાબ મુન્નમે કહ્યું હવે બારણાને ઉઘાડો હું અહીં માલ ભૂલી ગયો હતો અને પાચેક ગાઉ દૂર ગયા પછી દીનારની થેલી રોબ્બામાં ભૂલી જવાનું યાદ આવ્યું ત્યારે મેં અરજ કરી હતી કે કિરમાની સાહેબ મારી થેલીને અમાનત તરીકે સલાળી રાખજો તેથી આવી રીતનો અવાજ રોબ્બામાંથી આવતો હશે માટે બારણુ ઉઘાડો. બારણુ ઉઘાડીને અદર ગયો તો ભૂલેલી થેલી જેવીને તવી બ્યા ભૂલી ગયા હતા ત્યાજ પડેલી હતી ત જવાબ મુન્નમે લઈ લીધી રાતની વખતે હજરત શેખ શુબ કિરમાનીએ સ્વપ્નમાં આવીને જવાબ મુન્નમને કહ્યું કે તમારી અમાનત તમને પહોંચી ગઈ પાચ વરસથી મારે તેની સલાજ કરવી પડતી હતી આ શહેરમાં એક હબ્બર-

આલિમ અને સાતનો હાફિઝ હતા મેં આપના ફોન ઉપર
'મેં ચિલાઓ કર્યા ત્યાથી મને મુસ્તુફા મકદર શહેર તરફ
જવાનો હુકમ થયો,

મુસ્તુફા સિકદર શહેર તરફ જવાને અમે કેટલાક
ફકીરોની જમાઅત સાથે એક જહાઝ ઉપર સવાર થયા.
દરિયામા તુફાની હવા ચાલવા લાગી તેથી અમારુ જહાઝ
એ તુફાનમા સપડાઈ ગયું જે તરફ પ્રથમ કોઈ જહાઝ
ગયું નહિ હોય તે તરફના બહુ ઉડા દરિયામા જઈ
પહોંચ્યું જ્યાથી નીચે પાણી અને ઉપર આકાશ સિવાય
બીજુ કંઈ દેખાતુ નહોતુ કપતાન કેહવા લાગ્યો કે આ
તરફ કોઈ જહાઝ આવ્યું હોય એવુ અમારા બહુમાજ
નથી તેમજ આવ્યાની કંઈ પણ નિશાની જણાતી નથી
કોણ બાણે હવે જહાઝ ક્યા જશે તે સમજતુ નથી થોડા
દિવસ પછી અમને દરિયામા એક ઉચો અને કાળા રંગનો
પહાડ દેખાવા લાગ્યો તે પહાડ ઉપર મોટા મોટા ઝાડો
ઉગેલા હતા તે જણાયા તે પહાડ પાસે જઈ પહોંચ્યા તો
એક આબાદ શહેર આગળ જહાઝનું લગર કર્યું શહેરના
લોકો જહાઝને આવતુ જોઈ વિચારમા પડી ગયા અને
જહાઝ શા માટે અહી આવ્યું હશે જહાઝને લગર કરેલું
જોઈ લોકો પેગમબરે ખુદા (સ અ વ સ) ઉપર ઢૂંઢે
શરીફ પઢવા લાગ્યા, વાહ વાહ પરવરદિગારની એવી વસ્તી
પણ છે કે જેને એટલી ખબર પણ નથી કે દુનીયામા બીજે
કોઈ ઠેકાણે પણ વસ્તી છે કે નહિ આ લોકો યુનાની હતા

તે યુનાની ઝખાન બોલતા હતા કેટલાક અરબી બોલતા હતા, ઇનજીલ હમેશા વાચતા હતા સોદાગરો તો પોતાના વેપારમા લાગી ગયા અમે, લોકોને શહેરનું નામ પૂછ્યું તેમણે જવાબ આપ્યો કે આ શહેરનું નામ રૂમીહ છે આ શહેર ખાસ રસુલે ખુદા (સ અ વ સ)નું છે એમ કહેતા હતા, આ શહેર ઉપર કોઈએ હાલ સુધી ચઢાઈ કરી નથી આખેરી વખતે હઝરત ઈમામ મેહુરી (અ સ) આવીને તેને ફતેહ કરશે તેમજ બીજા બે શહેર આનાથી મોટા અને સારા છે તેમને પણ તેઓજ ફતેહ કરશે એ શહેરો પણ હાલ સુધી કોઈએ જોયા નથી અમે વિચાર કરતા કુત્તા ચાલ્યા જતા હતા તેવામા એક ઉચી જગ્યા ઉપર સુપ્રી સાહેબ બેઠા હતા તે અમને જોઈને ઉભા થઈ , ગયા અને સલામ કરીને કહેવા લાગ્યા કે પાછલો બાબુથી ઉપર આવો જાવ અમે તેમની પાસે જઈ પહોંચ્યા એટલે તે દરેક સાથે બગલગીઝ થયા પછી અમને ખુરાશાન-શીરાઝ અને અરબસ્તાનની હકીકત વ્યૂહવા લાગ્યા અમે બધી હકીકત કહી તે સાબળીને સુપ્રી સાહેબે ઠડી સાસ ભરી સુપ્રી સાહેબ અરબીમા વાતચીત કરતા હતા. અમે તેમને પૂછ્યું કે હવે આપની હકીકત કહો કેટલા દિવસથી અહીં મુકામ કર્યો છે કયા શહેરમા તમારો જન્મ થયો હતો અને ખિરકો (પહેરન) ક્યારથી પહેર્યો છે. તેમણે જવાબ આપ્યો કે હું શીરાઝમા જન્મ્યો હતો હું શીરીઝના બાદશાહ સુલતાન સજરનો દીકરો છું અમે બે ભાઈ હતા

નાનપણમાં અમે ઈદમ શીખતા હતા એક દિવસે અમારા
 બાપ ગાઝરવાનના ઈલાકામાં જઈ પહોંચ્યા, ત્યાંએ મને
 બખર મળી કે અહીં એક બુઝુર્ગના મઝાર ઉપર એકસો
 ચાલીસ વરસથી એક દીવો બળે છે તે દીવો એ બુઝુર્ગ
 પોતાના હાથે બનાવી સળગાવ્યો હતો. તેમાં હાલ સુધી
 તેલ બત્તીની જરૂર પડતી નથી અને જેવોને તેવો બળ્યા
 કરે છે એ દરગાહમાં ગયાસ્ત કરવાને મારા બાપ જઈ
 પહોંચ્યા ગ્યારત કરીને પાછા ફરતી વખતે એલવી નાખ્યો.
 ત્યાંથી થોડી દૂર ગયા હશે કે તે દીવો જેવો બળતો હતો
 તેવોજ બળવા લાગ્યો. બાદશાહે કંઈ પણ માપી માગી
 નહિ જે જીત્તાતો અણુ ઈસહાક સાહેબના મુરીદ હતા
 અને તેમના રોજગર રક્ષણ કરતા હતા તે બાદશાહના
 બન્ને દીકરાઓને ઉપાડી ગયા. એકની તો આંખોજ ફેડી
 નાખી. અને મારી આંખો બાંધીને મને આ શહેરમાં ઉપાડી
 લાવ્યા મને કંઈ પણ દુખ દેતા નથી મને એક ગળીલ
 આપી છે જેમાથી કોઈ પણ ચીજ કમ થતી નથી. જ્યારે હું
 અહીં આવ્યો તો મારો કોઈ સગો સ્નેહી નહોતો. અહીં
 એક બુઝુર્ગ હતા તેમણે મને તૌરેત, ઈન્જલ અને ગુરુ
 નામની કિતાબો શીખવાડવા માડી. અમે પૂછ્યું કે તે
 બુઝુર્ગનું શું નામ છે અને તે અમારી મુલાકાત લેશે? તેમણે
 જવાબ આપ્યો કે એ બુઝુર્ગનું નામ સૈયદઅલી છે હું
 તેમને તમારી બખર આપુ છું તે તમને જોવાવશે. શાહ-
 બદાએ અમારા મો આગળ ખાવાનું, મૂક્યું અને તે સૈયદ-

અલી સાહેબને અમારી ખબર આપવા ગયા આ શાહ-
 ઝાદાનુ નામ ખવાબ ખિસ્મ હતું ત્રણ પાછા આવ્યા નહિ
 અમે આખી રાત મુખએનમા પૂરી કરી બીજે દિવસે સવા
 રમા સૈયદઅલી પોતાના મુરીદોને સાથે લઈને અમારી પાસે
 આવી પહોંચ્યા મુલાકાત થયા પછી અમને પૂછવા લાગ્યા
 કે તમે કેવી રીતે અહીં આવી પહોંચ્યા અને તમારું નામ
 શું છે મેં કહ્યું મને જલાલ કરીને કહે છે તેથી સૈયદઅલીએ
 કહ્યું આપનું નામ સૈયદ જલાલુદ્દીન જહાનીયા જહા-
 ગરેત છે આપના જઈક યુઝુર્ગ હઝરત રમુલેખુદા [મ અ
 વ સ] મારા ઉપર મોટી મહેરબાની ગળે છે અને માગથી
 ત્રણ હાજર થવાયુ નહિ તેનું કારણ પણ આ છે કે હું
 આપના યુઝુર્ગવારની સેવામા હાજર હતા અને આ હઝ-
 રતેજ મને આપની મુનાકિબ તથા નામનિશાન વગેરે
 બતાવી દીધા અને હું પણ એજ ચોલાદમાથી છું તેમણે
 કહ્યું કે હું અહીંના બાદશાહને ખબર આપું કે તે આપની
 મુલાકાતે આવે પરવરદિગારની મહેરબાનીથી તમે અહીં
 આવી પહોંચ્યા હો. આ શહેરની તમને ખબર પણ નહોતી
 તમારું જહાઝ તુફાનમા સપડાઈ ગયું હતું હવા તમારા
 જહાઝને આ શહેર તરફ ધસડી લાવી જહાઝપગના લોકો
 રડાકટ કરતા હતા પણ પરવરદિગારની મહેરબાનીથી તમારું
 જહાઝ ઠેકાણે લાગી ગયું અમે સૈયદઅલી સાહેબને પૂછ્યું
 કે આ શહેરની હકીકત અમને સંભળાવો કે અમે બીજે
 પણ આ શહેરની હકીકત કહી શકીએ સૈયદઅલી સાહેબ

કહેવા લાગ્યા કે આ શહેર બહુ આખાદ છે આ શહેરના બારણા બહુ મોટા છે પણ તે બારણાઓની કોઇને ખબર નથી તેમજ કોણ રહે છે તેની પણ ખબર નથી અને આ ત્રણે શહેર ખાસ રસુલેખુદા (મ અ વ સ)ની માલકીનાજ છે કોઈએ શહેરો જોયા પણ નથી તેમજ કોઈએ અહીં ચઢાઈ પણ કરી નથી હા આખેરી જમાનામા ઈમામ મહેદી આ શહેરો ફતેહ કરશે અને અહીં રહેશે આ શહેરની લખાઈ એક હજાર મૈલ અને પહોળાઈ સાતસો મૈલ છે આ શહેરના કિલ્લામા ત્રણમે સાઠ દરવાજા છે, પાચસે બજાર, દરેક બજારમા એક લાખ દુકાનો છે આ દરિયામા બીજા બે શહેરો છે તેમા એકનું નામ કિત્તલવીન અને બીજાનું નામ ફાતેઅ છે મને મુદ્દમ શીખવાડવાને અહીં લાવ્યા છે એટલું કહ્યા પછી હઝરત ખવાજા ખિઝર પાસે અમને બેસાડીને સૈયદઅલી સહિબ બાદશાહને અમારા આવ્યાની ખબર કરવાને ગયા બાદશાહ કને જઈ અમારા આવવાની ખબર કરી અને કેટલાક મનાફિય (કવિતા) સભળાવ્યા બાદશાહ જ્વલે કદર ગનાસ હતો ક્રરણુ કે તે પણ હઝરત રસુલે ખુદા (સ અ વ સ)ની સેવામા રહેનાર હતો તોણે કહ્યું જનાબ સૈયદઅલી સાહેબ હુ હઝરત રિસાલત પનાહની સેવામાથી રબ લઇને આપની સાથે આવુ છુ સવારમા બાદશાહ સલામત આવી પહોંચ્યા સુરએ [વઅનઅન] ની તફસીર બાદશાહે અમારી આગળ ખશાન કરી, પછી સાલ સાતતા પકવાન અમારી આગળ

મૂક્યા ખાઈ રહ્યા પછી બાદશાહે મને એક તુર્કી થોડા ઉપર બેસાડ્યો અને શહેરમા ફરવા જવાને કહ્યું અને કહ્યું કે તમે કહ્યું શહેરો ફરીને જોયા છે તો આ શહેરને પણ બરાબર જોઈ લો કે આપ બીજે કહી જાઓ તો આ શહેરની હકીકત પણ કહી શકો કેટલાક દિવસ પછી વેપારીઓએ આવી અરજ કરી કે હવે તો અહીં બહુ દહાડા થઈ ગયા છે માટે હવે અમને દરિયાપાર અમારા શહેર તરફ પહોંચાડી દો. અમે આપના પ્રતાપે વેહપારમા બહુ નફો મેળવ્યો છે અમને રમ્તાની ખબર નથી કે દરિયાપાર જઈ શકીએ આપે જવાબ આપ્યો કે થોડા દિવસ રહી જાઓ હું આ યુગુર્ગની રત્ન લઉં પછી અહીંથી કુચ કરીશુ એક દિવસે બાદશાહની સાથે તમામ શહેરમા ફર્યા મોટા મોટા બજારો અને જાણવા લાયક જગાઓ જોઈ અને ફરતા ફરતા ખ્વાબખિજર. (અ. રે. વ. ગુ.)ના આસતાના ઉપર જઈ પહોંચ્યા. ત્યાં બાદશાહે કહ્યું કે મારી દીકરી જુવાન થઈ છે જો આપ શાદી કરવા ચાહતા હોય તો હું આપની સાથે શાદી કરી આપુ મેં કહ્યું કે મારે એક કામ ઘણું અગત્યનું કરવાનું છે તેથી લાચાર છું પછી અમે રત્ન માગી અને દરિયાનો માર્ગ દેખાડનાર એક મદદગાર આપવા અરજ કરી. બાદશાહે સારા હોશીયાર ખબરદાર વહાણવટીઓને બોલાવી હુકમ આપ્યો કે આ સર્વે સાહેબોને બે ઠંકાણે કહે તે ઠંકાણે પહોંચાડી આવે. હજરત ખ્વાબખિજર (અ. રે.) પાસેથી મીઠા સેયદઅલીને પણ રત્ન

અપાવી અમારી સાથે લીધા દરિયામા હવા ખરાખર હોવાથી
અમે થોડી મુદતમા ખીબ શહેરજી બઈ પહોચ્યા આ શહે-
રમા શેખ અબુએહમદ નામે મહાન બુઝુર્ગનો મઝાર છે.
આ બુઝુર્ગના લગરખાનામાથી દરરોજ સાતસો ગરીબોને
ખાવાનું મળે છે આ લગરમા મંદને દહાડે અહીંસો બકરા,
સાઠ ગાયો, પાચસે મજા ચાખા અને સો મજા ઘી વપરાય
છે એકસો વીસ ઘડા શરબતના બરે છે બુદી બુદી ભતની
મીઠાઈ વગેરે દરેકને વહેચાય છે આ બુઝુર્ગ આરેફિલાહ
અને સાહેબે તફસીર હતા.

શેખ ઝેનલ આબેદીન સાહેબ મુજતહિદ પણ અહીંજ
રહેતા હતા ચાલીસ વરસ સુધી પહાડની ખોમા આપ
એતિક્ફકમા બેઠા હતા હમેશ રોબો રાખતા હતા અને
એક ખજુરથી રોબો ઇફતાર કરતા હતા અને બ્યારે
ખોમાથી બહાર આવતા ત્યારે લોકોને વાએઝ નસીહત
કરતા આપ હન્સેદમ [સમાધી] કરતા હતા આપના
લગરખાનામા દરરોજ બાર હબર ટકા ખરચાતા હતા
આપે લગરખાનામા જે આખ સળગાવી હતી તે કોઈ દિવસે
ઓલવાઈ નથી આપની ગાદી ઉપર જે સબબાદે બેસે છે
તે કોઈનો ઓશિયાબો થતો નથી કુદરત તેને બધી વસ્તુઓ
પહોચાડી દે છે દરગાહમા એકસો બાર દરિયાઈ ઘોડા
હમેશ ખાધેલા રહે છે હું સમાધીના વખતે માખો ઉરાડતો
હતો એક દિવસે સમાધીમાંથી આખ ઉઘડી એટલે અને
કહું કે તુ સૈયદ છે તારે જન્મ ઉચમા થયો અને અહીં

શી રીતે આવી પહોચ્યો મે જખાળ આપ્યો કે પરવર-
 દિગારે કહ્યું છે કે કોઈ જમીન ઉપર એવો પગ ધરનાર
 નથી કે જેનો છેડો તેના હાથમા ન હોય મને તેની કુદ-
 રતજ અહીં આ લાવી છે આપે કહ્યું આ જગ્યાએ કોઈ
 આવી શકતો નથી અને તમે અહીં આવી પહોચ્યા એજ
 વાત ઘણી ભેદ ભરેલી છે એક દિવસ હઝરત સુલેમાન
 (સ અ વ સ) ફરમાવતા હતા કે સૈયદ જલાલુદ્દીન
 જહાનીયા જહાગશત ફકીર્વેશ ધારણ કરીને સફર કરવા
 નીકળ્યો છે માટે દરેકની ફરજ છે કે તેને પૂરતી મદદ
 આપે એટલું કહીને હઝરત એનુલ આબેદીન સાહેબે પોતાના
 મોઢામાથી એક અનારનો દાણો કાઢી મને આપ્યો તે દાણો
 હું ખાઈ ગયો થોડીવારમા શેખ સાહેબ પાછા સમાધી
 ચઢાવી બેઠોશ થઈ ગયા આપે ખવાબ અવેશકરની સાહેબ
 પાસે રૂહાની તરખીઅત લીધી હતી આપના સબબદાનુ
 નામ અબુલુકા હતું, 'તે ઘણો વિદ્વાન હતો તેથી હબ્બરો
 માણસ તેની પાસે દીની ઇલમ શીખવા આવતા હતા તે
 ઘણા વિદ્વાન હોવાથી સો તાલિખઈદમો તેની પાસે સળક
 પઢતા હતા અને મોટી પદવીએ પહોચતા હતા ત્યાના
 લોકો એના ઉપર ભરૂસો રાખતા અને જે કંઈ કહે તે
 પ્રમાણે કરતા હતા

મારી સાથે અગીયાર વરસથી રઝીયુદ્દીન કરીને એક
 માણસ હતો, એક દિવસ શેખ અબુલુકા સાહેબને પૂછવા
 લાગ્યો કે મારે આપને કેટલાક સવાલ પૂછવા છે શેખ

સાહેબે રઝીઓદીનને ગંઢે લગાડ્યો અને કહ્યું કે પરવરદિગાર તારા ઉપર મહેરબાની રાખે હું તને રબ્બ આપુ છું કે તારે જે કામ સવાલ કરવા હોય તે ખુશી સાથે કર રઝીઉદીને પહેલો સવાલ એ કર્યો કે પગ્વરદિગારે આપેલી નઅમતો- માની કઈ નઅમત સૌ કરતા સારી છે શેખ સાહેબે જવાબ આપ્યો કે માણસ મોદદીશાહ અને કે સબ્બાહો અને તેથી સુફી થઈ શકતો નથી તેમજ પોતાની ટેવ અને રહેણી કગ્લીથી પણ સુખી થઈ શકતો નથી પણ સુખી તો એજ થઈ શકે કે જેણે પોતાની જાતને માટીમા મળી જતા પહેલાજ મટાડી દીધી હોય અને હુનીયાની કોઈ પણ વસ્તુની દરકાર ન હોય રઝીયુદીને પૂછ્યું કે તે જાગતો છે કે સુતેલો એ કેવી રીતે જણાય શેખ સાહેબે કહ્યું બ્યારે તે યાદે ઈલાહી કરતો હોય ત્યારે તેના શરીરના દરેક ભાગમા ચેતન (હોશીયારી) આવી ગઈ હોય. રઝીયુદીને પૂછ્યું કે સાચુ શું છે શેખ સાહેબે કહ્યું કે સાચી વાત તો એજ કહેવાય કે માણસ પોતાના મનમા રાખેલી વાત કહી દે રઝીઉદીને પૂછ્યું કે ઈબલાસ (સારા કામ) શી વસ્તુ છે શેખ સાહેબે કહ્યું કે જે કામ માણસ પરવરદિગારને માટેજ કરે તેજ ઈબલાસ કહેવાય અને ખીજી કઈ પણ લાલચ રાખીને કરે તે રેયા કહેવાય રઝીયુદીને પૂછ્યું મોહ- ખખત કોની સાથે કરવી શેખ સાહેબે જવાબ આપ્યો કે મોહખખત એવા માણસ સાથેજ કરવી કે જે રાત દિવસ પરવરદિગાર તથા તેના ખ્યારા પેગમબરે ખુદા રસુલે અકરમ

(સ અ વ સ)ની યાદમાંથી પળવાર પણ વિખુટો પડતો નહોત્ય અને બીજી કોઈ પણ વાતનો તેને વિચાર સરખોએ આવતો ન હોય. રઝીઉદ્દીન કોઈના કહેવાથી તુ યાદેઈલાહી ફરે તે કરતા કુરાનેશરીફ પઢયા કર અને પોતાના ગુન્હાની માફી માગ્યા કર અને ગુન્હા માટે એટલો બધો પસ્તાવો કર કે તારી આખોના આસુ કોઈ વખતે પણ સુકાય નહિ કારણ કે પરવરદિગારને એ બાબત ઘણી પસંદ છે થોડા દિવસ અમે શેખ સાહેબની સેવામાં રહ્યા અને તેમની રબા લઈ જહાઝ ઉપર સવાર થઈ અરબસ્તાન તરફ આપ્યા. અમારી સાથે જે ફકીરો હતા તે અમારાથી બુદ્ધા પડી ગયા પણ ખવાબાખીઝર જે શીરાઝના શહેબાદા હતા તે તથા રઝીયુદ્દીન મારી સાથે રહ્યા થોડા દિવસમાં દરિયા પાર ઉતરીને એક ગામમાં જઈ પહોંચ્યા તે ગામમાં ત્રાબાની ખાણ હતી. આ ગામમાં હઝરત શેખ મનસુર હુલ્લાજના ખલીફા રહેતા હતા તે ખલીફા એક દિવસે કહેવા લાગ્યા કે હઝરત શેખ મનસુર હુલ્લાજ એક એરડી (હુજરા) માં ૩ પીંજ્યા કરતા હતા એક દિવસે કોઈ સ્ત્રી ૩ પીંજવા આવી, તે બાઈ ત્યાજ બેઠી હતી એટલામાં તેને વાહુટ થઈ તેથી તે ઘણીજ ઝખ-વાણી પડી બઈ. પણ શેખ સાહેબે તે વાહુટનો અવાજ સાંભળ્યોજ નહીં એવો દેખાવ કર્યો એવામાં એક માણસે આવીને શેખ સાહેબને એક વાત પૂછી. શેખ સાહેબે તેનો કંઈ પણ જવાબ આપ્યો નહિ. તેથી તેણે બીજી વખતે

બહુ જોરથી પૂછ્યું તો આપે કહ્યું કે તું વધારે જોરથી
પૂછ હું તો બહેરો છું તારી વાત મેં સાંભળી નથી આ
સાંભળાને પેલી બાઈ મનમાં ઘણીજ રાજી થઈને ઘેર જઈ
નહાઈને દુઝાના પઢી દુઆ કરી શુકરાનો અદા કર્યો. પરપર-
દિગારે તેની નમાજ અને દુઆ કબુલ કરી તેની દુઆથી
શેખ સાહેબને અનલહકનો દરબજો મળ્યો. અને મરણ વખતે
આપને નુરુલ્લાહી નજરે દેખાતો હતો.

આ ગામથી થોડે છેટે એક પહાડમાં એક ગાર
(ખાડો) છે ત્યાંના લોકો કહે છે કે હજરત ઇમામ મેહદી
(અ. સ.) આ ગારમાં સત્કાર રહ્યા છે. લોકોએ ગારની
પાસે એક બહુ સારો, મોટો, મુશોભીત મહેલ બનાવ્યો
છે સવારમાં અને સાંજે વખતે (ધોસો) નગાડું વગાડે
છે સવારમાં એક અરબી થોડો હીરાજીત સામાનથી સજ
કરીને એ ગાર પાસે લાવીને ઉભો રાખે છે અને કહે છે કે
કે યા હજરત ઇમામ મેહદી મોહટે અખીરુમા આપ
બહાર તશરીફ લાવો આ બાબત મેં મારી નજરે જોઈ
અને કહેતા કાને સાંભળી છે

વળી અહીં અચરજ પમાડે એવી વાત જોવામાં આવી
પહાડથી થોડે છેટે એક વિકરાળ જગલ છે તેમાં જુદા
જુદા જાતના મોટા ઝાડ ઘણા છે તે ઝાડોમાં ખ્યાલ મરજાન
નામનો બહોલ રહે છે તે બહુથી કોમનો સરહાર છે.
એવો હિમ્મતવાળો બહાદુર મારા જોવામાં આવ્યોજ આવ્યો.
હશે જે મુસાફર અહીં આવે છે તેને ખવરાવે ખીવરાવે છે

દર વરસે પાચસે સાઠ ઉટ પરોપકાર તરીકે ગરીબ હાથ-
 ઓને હજ કરવા જવાને મદદ તરીકે આપે છે. તેની સાથે
 તેમના ળાવા પીવાનુ મક્કાશરીફ પહોચતા સુધીની પણ
 ગોઠવણ કરી આપે છે જેથી તેમને ખીજ કોઈ પણ વસ્તુની
 દરકાર રહેતી નથી અને જ્યારે લોકો હજ કરીને નાગા
 ભૂખ્યા ત્યા આવી પહોચે છે તેમને પૂરેપૂરી મદદ આપીને
 તેમના વતન સુધી પહોચાડી દે છે એવા માણસોની આમરે
 સખ્યા ત્રીસ હજાર સુધીની હોય છે, આવો ઉપકાર કોઈ
 બાદશાહ કે દોલતમદ કરતો હોય એવું જાણવામા આવ્યું
 નથી હું પણ એ જગલમા ગયો અને તેની મદદ મેળવી
 હજ કરવાને ફરી બેતુલાહ શરીફ પહોચ્યો હજ કરીને
 જનાએ મુલે ખુદા મહમ્મદ મુન્તુફા (સ અ વ સ)
 ની ઝયારત માટે મદીના શરીફ જઈ હુઝુરના રોઝએ
 મુબારકમા લાખી સુદત સુધી ઝાડુ વાળતો મ્હો ત્યાર બાદ
 પાછો મક્કાશરીફ આવી કાબતુલાની ચાર દાવાગી અદર
 એતિકાફમા બેઠો તે વખતે ત્યા શેખ અબ્દુલ્લા મતરી ત્યાના
 બલીફ અને ઈમામ હતા એક દિવસે શેખ સાહેબ સવારની
 નમાઝ વખતે ઈમામત કરવાને આવી શક્યા નહિ તેથી
 લોકોએ મને ઈમામત કરવા કહ્યું મે સવારની નમાઝ પઢાવી
 બપોરે ઝહારની નમાઝ વખતે શેખ સાહેબ આવી પહોચ્યા
 અને તેમણે નમાઝ પઢાવી નમાઝથી ફરેગ થયા બાદ
 લોકોએ શેખ સાહેબને પૂછ્યું કે આપ સવારની નમાઝ
 વખતે શા કારણથી આવી શક્યા નહિ શેખ સાહેબ કહેવા

લાગ્યા સાહેબો મુલતાનમાં હજાર્ત શેખ રૂકનુદ્દીન કુતબુલ-
આલ અબુલફત્હ મખદુમ શેખ જહાઉદ્દીન ગોમુલ આલમ
(ક સી અ) આ હુનીયામાથી કુચ કગીને અબદુલ
આબાદ મુલકે બવેદાની તરફ કુચ કરી ગયા હતા હું તેમના
જનાઝાને પહોચાડવા ગયો હતો આપના જનાઝા સાથે
જનાબ રસુલે ખુદા (સ અ વ સ) તથા અસહાબે
કીરામ પણ હતા તે વખતે હું એક હુજરામાં એતિકાફમાં
બેઠો હતો શેખ સાહેબને લોકો જે કંઈ પૂછતા હતા અને
તેનો જે જવાબ શેખ સાહેબ આપતા હતા તે હું બરાબર
સાલળતો હતો એક માણસે પૂછ્યું કે હજાર્ત મખદુમ
શેખ રૂકનુદ્દીન કુબરાની કુતબીઅતની જે જગ્યા ખાલી પડી
તે જગ્યા કેને સોપવામાં આવી ત્યારે શેખ સાહેબ કહેવા
લાગ્યા કે આ જે નાની ઉમરના સૈયદ બેતુલ્લાહ શરીફની
ચાગ દોવાગી અદગ એતિકાફમાં બેઠા છે તેમને એ દરબજે
આપવામાં આવ્યો છે એ સાલળીને સઘળા હાજી લોકો
મુબ્બવરો તથા ખુઝર્ગોએ મને મુબારકબાદી આપી અનેશેખ
સાહેબે મને હુકમ કર્યો કે એ સૈયદ જલાલુદ્દીન હવે ! તમે
અહીંથી તરત મુલતાન જાઓ કાઠણ કે ત્યાં તમને બોલાવ્યા
છે મેં નીકળતી વખતે એકસા ત્રીસ મઠ્ઠાને ખુદા જે આ
હુનીયામાથી પડદેપોશ થઈ ગયા હતા અને એ ત્રી મઠ્ઠાને
ખુદા જે હયાત કાબતુલ્લા શરીફમાં મોબુદ હતા તેમની
પાસેથી તબરકકાત હામીલ કગીને મુલતાન આવ્યો

આ ચોપડીમા જે હકીકત લખી છે તેનો હેતુ એટલોજ છે કે લોકો આ ચોપડી વાચીને યાદે પરવરદિગાર કરવામા લગારે આગમ કરે નહિ નમાઝ અદા કરવાને પોતાની ખામ ફરજ સમજે ગમઝાને શરીફના રોઝા રાખે દરેક વખતે પોતાના દમની (શ્વાસ) સાથે કલમએ તોહીદ અદા કરતા ગહે માલદાર હોય તો ઝકાત આપે અને હજ કરી હજગૃહ ગુલેષુદા ફરે અળીયા મહમ્મદ મુસ્તુફા (અ અ વ મ)ના મઝારે મુબારક ઉપર જઈ ઝેયારત કરે અસહામે કબાર તથા એહલે બેત અતહાર અશગ મુબશશગ તાબેઈન તબએ તાબેઈન ઓલીઆએ કીગમ અને બુઝુર્ગાને દીને ઈન્લામથી હમેશા ફેઝ પાતા રહે તેમજ જ્યા મુધી બની શકે ત્યા મુધી નેક કામમા પોતાની બતે જીલે અને ધન દોલતથી મદદ આપતા ગહે જેથી કરીને પાક પરવરદિગાર તથા રસુલે ખુદા ગજી રહે અને તેમના રાજી રહેવ.થીજ ખાતમાખિલખેઝ થશે પરવરદિગાર અમાગ સર્વે ઈસ્લામી ભાઈઓને ઈમાનની માથે આ હુની યામાથી તાગી તરફ બોલાવ અને કોઈનો મોહતાજ ન રાખ આમીન યા ગખુલ આલેમીન યા ફઝલે મૈયદુલ મુરમલીન આલેહી વ અસહાબેહી અજમઈન આમીન આમીન સુન્મા આમીન

આ કિતામ (ચોપડી) જે ઈસ્લામી ભાઈઓ ઉર્દુ, ફારસી બાજુતા નથી તેમના માટે ઘણી ઉપયોગી થઈ પડશે એમ સમજીને ગ્રંથએ આમ માટે તારીખ ૧૦ મી

ઝિલહજને દહાડે શરૂ કરી તારીખ ૫ માહે મોહરમ સને
 ૧૩૪૩ નબવી મુતાબિક તારીખ અગષ્ટ સને ૧૯૨૪ ના રોજ
 ગુરવાર (જુમેરાત) મુન્શી ગુલામઅલી ગુલામનબીએ પૂરી કરી છે
 અને આગા રાખે છે કે પગ્વરદિગારે આલમ તેના હબીબે
 પાકની ઉમ્મતના અદના ગુલામોના ગુલામોમા શામેલ કરી
 ખાતેમાબિલ ખેર કરે અને આ દુનીયામા કેઇનો મોહુતાજ
 ન રાખે આમીન યા રખુલ આલેમીન લખવામા કંઈ
 ભૂલ રહી ગઈ હોય તે વાચકવર્ગ મહેરબાની કરીને માફ
 કરશે એવી આશા છે

તમ્મત બિલ ખેર.

(સમાપ્ત.)

સોના, ચાંદી, અને ઝવેરાતના કેન્સી દાગીનાની બનાવટ

સુપ્રસિદ્ધી પામેલી જુની અને જાણીતી

— અમારી દુકાને —

સુધરેલ ફેરાનની મશીન પાલી-
સની બગડી, માકળી, છેડા,
નેપ્પેમ, વીટી, જુટી એમલેટ,
બટન વિગેરે

સોના, ચાંદી અને ઝવેરાતના

દીલપસદ દાગીના

તૈયાર મળે છે તથા ઓર્ડર
આપવાથી વાયદાસર ને સુદર
દેખાવમા તૈયાર કરી આપવામા
આવે છે

કેન્સી દાગીનાજ સ્ત્રીરતને
હીપાવે છે.

જુઓ તો ખરા ઠગાવાની
ધાસ્તીજ નહી જ્યા
સત્ય અને પ્રમાણીકપણાથી
બહોળો વેપાર ચાલે છે

કરણ કં,

બદલાવવા જાવ ત્યારે ફક્ત
મજૂરી કાપી નાણા પાછા
મળે છે.

ધી ગુજરાત જ્વેલરી માર્ટ

૬૧૨૩ રીચીરોડ } અમદાવાદ.
૧ રતનપોળ.

માલિક ઝવેરી કીશોરભાઈ નરસીંહરામ પંચાલ

મુલેમાન ધંધાલીમનું

ઈસ્લામી છાપખાનું

અમાના છાપખાનામાં ઉર્દુ ગુજરાતી હમેશા,
બાળબોધી, અને હીંદી ભાષામાં હરેક જાતના

છાપવાનું કામ

જેવું કે અનનુમનોના નિષેધ સરવેયા, કપાઈ, કવર
નાટપેપર, સેટરપેપર, સેન્ટલ વિજેન્ વિજેર

કાગુજ મસ્તુ-મારૂ અને રમખાની ગાહીથી તેમજ
સીમ્પલ શીરીઝ સીસ્ટમથી અમેરીકન જરમન,

અને ઈંગ્લીશ બનાવટના ટાઇપોથી ટાઇપસેટ કરી આપીશ

એક વખત કામ આપી ખાતી કરવા ખાસ

ભલામાગુ કરાય છીયે

૧,

તા ૬-૫-૧૧ ગામના ગાહીન કિયન પત્ર ૧૧૧ આવી ગામ
નાથી મેં આપીય

માલીક

ધી અમદાવાદ કાઠાન-રપાર્ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ

જુમા મન્દીર નામે અમદાવાદ.

